

Kutungu Luzingu ya Mbote na Nzila ya Bible—

Courage--KIKESA, Boma Ve

Baleso 6 ya mukanda ya Daniele na Bible (na Kuwakana ya Ntama), kapu 1-6

Musoniki: Mama Lorella Rouster, de l'ONG des "Ministères pour Chaque Enfant"

Baleso na Serie yai:

Leso 1- Kikesa kuvanda kwikama kulonguka p. 1-7

Leso 2- Kikesa kusola nzila ya Nzambi, ata bantu ya nkaka ke sola nzila ya nkaka p. 8-15

Leso 3- Kikesa kusosa mayele ya Nzambi kaka p. 16-23

Leso 4- Kikesa kutuba masonga ata yo lenda natila nge mpasi p. 24-29

Leso 5- Kikesa kubuya bisambu ya banzambi ya luvunu p. 30-38

Leso 6- Kikesa kuvanda kwikama kusamba Nzambi kukonda nsoni p. 39-47

Leso 1—KIKESA kuvanda kwikama kulonguka

KIKESA kele nki? BOMA kele nki?

Disongidila ya bandinga yai: *(Longi tendula, ebuna bana repeter.)*

KIKESA kele kutula ntima nde Nzambi ta sala sambu na bantu na Yandi na mpila nde, na nsuka yonso ta vanda mbote sambu na beto. Yo yina, muntu lenda telama na ntangu ya mpasi, ti yandi lenda mona ngolo kusala mbote.

BOMA kele contraire ya Kikesa. Boma ke kuwa na ntima nde Nzambi ta sala ve na mpila ya ta sadisa beto. Yo yina, ntangu muntu fweti sola na mambu ya kele mpasi kuzenga, yandi ke na boma kusala yina ya kele mbote.

Leso yai ke monika na Bible na mukanda ya Daniele, kapu 1, nzila ya kutanga 1-7 (Daniele 1:1-7). Longi, nge mosi tanga yai yonso ntangu nge ke longuka, na ntwala nge longa. Yai ta sadisa nge kumona histoire ya mvimba, mpila yo luta. Nge ta tanga na bana ya classe KAKA bitini ya

beto me sonika na malongi ya nene ya lesa.

1 Ntangu Yoyakimi me lungisa bamvula tatu na kimfumu na yandi na ntoto ya Yuda, Ntotila Nabukodonozore na nsi ya Babilonia kwisaka kunwanisa bwala Yeruzalemi; yandi ziungaka bwala.

2 Mfumu Nzambi pesaka Yoyakimi na maboko ya Nabukodonozore; yandi pesaka Nabukodonozore mpi nzila na kubotula bima ya nkaka ya Nzo-Nzambi. Nabukodonozore nataka bantu ya yandi kangaka na nsi ya Babilonia, ebuna bima ya yandi botulaka yandi tulaka yo na nzo ya banzambi na yandi, na kisika ya bo vandaka kubumbila bima ya ntalu.

3 Ntotila Nabukodonozore tubaka na Ashepenazi, mfumu ya bantu na yandi nde: "Na bantu ya Israele ya beto kangaka, nge sola bana-babakala ya fami ya ntotila to ya bafami ya bantu ya nene.

4 Bo fweti vanda bana-babakala ya kitoko ke na kifu ve na nitu, bana ya mayele yina me longuka mingi, yina lenda mpi zaba mambu nswalu; mpidina bo ta kuka kusala kisalu ya nzo ya mono ntotila. Nge muntu ta longa bo kutanga ti kusonika ndinga na beto bantu ya Babilonia."

5 Ntotila tubaka mpi nde konso kilumbu bana yango fweti dia madia yina ya yandi mosi ke diaka ti kunwa vinu ya yandi ke nwaka. Bo fweti longa bo bamvula tatu, na nima bo kwisa songa bo na ntotila.

6 Na kati ya bana yina ya bo solaka kuvandaka Daniele, Anania, Mishaele ti Azaria, bo yonso bana ya dikanda ya Yuda.

7 Mfumu yango ya bantu ya ksalu pesaka bo bazina ya nkaka: Daniele kumaka Belteshare, Anania kumaka Shadraki, Mishaele kumaka Meshaki, ebuna Azaria kumaka Abedi-Nego.

Bapreparatio na ntwala nge longa leso yai:

- Tanga mbala mingi histoire ya Bible ya beto me sonika na zulu, sambu na kulonguka yo mbote, ebuna longuka “verse ya kulonguka” sambu nge lenda tuba yo kukonda mpasi.
- Tala mbote nde baleso yai, beto salaka yo sambu na bana ya kele na nzo-nkanda, Kansi, ata bana ya balabala to bana ya ke zinga na nzila, bo mpi lenda longuka. Kana nge ke longa bana ya nzila, adaptatio sambu na bo beto me sonika yo na *bisono “italic”* na kati ya basine bonso yai: [ ]. Baverse ya Bible yonso beto me sonika mpi na *bisono “italic” bonso yai*, mpi ntangu beto ke songa nge, longi, nki kusala, yo mpi kele kusonika na *bisono “italic”*. Mbala mingi, kutuba yina ya nge longi, yo ta yantika na ndinga, “Longi...”
- Yidika bangiufula sambu na leso, ti carte sambu na “Ba-activité ya bansaka” na nsuka ya baleso yai na courage.
- Longuka bankunga ya kwenda nzila mosi ti leso, to tula ton ti ritima ya nge mosi na bandinga ya bankunga

yina.

Verse ya kulonguka:

Yozue 1:9

Kuvila ve mambu ya Mono (Nzambi) me songa nge, nde nge fweti vanda ngolo ti kikesa. Kuwa boma ve, kutekita mpi ve na ntwala ya bambeni, sambu Mono Mfumu Nzambi, Nzambi na nge, ta vandaka ti nge bisika yonso ya nge ta kwenda.”

Bankunga ya kwenda nzila mosi na leso yai:

Kikesa Kele

KIKESA NZAMBI LENDA PESA

K-I-K-E-S-A

Nzambi lenda kupesa

Papa Boma, katuka!

Nzambi fulusa ntima na Kikesa! Kikesa!

Kikesa!

Kikesa ya kulonguka mbote!

Yesu pesa mono yo

Kikesa ya kulonguka,

Kusala tricherie ve,

Kukuma muntu ya mfunu mingi.

Kikuma ya Leso:

Na nsuka ya leso yai, bana ya classe na mono ta zaba nde Nzambi lenda pesa bo kikesa kuvanda kwikama na kulonguka na bo. Yo yina, bo ta bika konso mambu ya tricherie ti konso mambu ya kusosa bankisi kusadisa bo na classe, ti bo ta yantika kutula ngolo kulonguka na mpila mosi ya kwikama, kutula Nzambi ntima kusadisa bo na kulonguka yonso na bo.

[Kikuma sambu na bana ya nzila to bo ya lenda kwenda ve na classe: Na nsuka ya leso yai, bana na classe na mono ta zaba nde Nzambi lenda pesa bo kikesa sambu bo kuwa mbote malongi ya Bible, ti bo longuka yonso ya bo lenda, ata bo ke na nzila

kukwenda na nzo-nkanda ve, ata bantu ya nkaka tuba nki, ata bo yindula nki.]

Kuyantika Leso:

Ntangu mono tuba ndinga “Kikesa,” nge yindula nki? Nki mutindu ya bantu nge mona na mabanza na nge? (Longi, pesa bana mpila ya kuvutula mvutu.) Bantu mingi yindula bantu bonso basoda. Bo yindula bima bonso kuvanda kikesa kunwana na mvita. Yina kele kikesa ya mutindu mosi.

Kansi, bana mingi kele na boma ya mambu ata kaka na nzo-nkanda. [*To, ata awa na balabala to awa na nzila.*] Bo ke na boma nde bo ta nunga ve na nzo-nkanda, ebuna bo zola kutula ngolo mingi ve. Bo kele na boma nde bo ta bwa, ebuna bo yindula nde bo fweti tala mvutu ya muntu ya nkaka, to bo fweti sala tricherie na nzila ya nkaka. Bo kele na boma nde bo ta nunga ve, ebuna bo futa mbongo kukwenda kusosa nkisi ya ngolo ya lenda pesa bo nzila kununga.

Transitio na Leso ya Bible:

Na kati ya histoire ya Bible ya bubuyai, beto ta kuta jeune homme to bakala mosi ya vandaka ve na boma kutula ngolo kulonguka. Beto ta kuta jeune homme ya vandaka na kikesa kuvanda kwikama na kulonguka yonso na yandi. Beto kuta yandi na mukanda ya Daniele, kapu ya ntete, na kati ya Bible, na partie ya Bible ya bo binga Kuwakana ya Ntama. Yandi vandaka hero ya kikesa na mpila nde bo pesaka mukanda ya Bible zina na yandi. Ee, zina na yandi vandaka Daniele.

Malongi ya nene na Leso Yai na Bandambu 5:

- 1. Basoda ya Ntotila ya Babilonia Nabukodonozore, bo kangaka Daniele ti banduku na yandi bu bo nwanisaka ville na bo, Yeruzalemi.**

Daniele 1:1-2

(Longi, tuba na nkufi mabanza ya nene ya verse yai, kansi kutangila bana yo ve.)

Kuyula:

- Mbala mingi, nki salama kana mbeni kukanga muntu? (Bo lenda kitula bo bampika, bo lenda bula bo, bo lenda tula bo na boloko, to mbala ya nkaka bo lenda sadila bo bonso nkailu na bampeve ya bo ke samba. Bo mpi lenda kufwa bo.
- Basoda ya Babilonia kangaka Daniele ti banduku na yandi, ebuna bo nataka bo na nsi ya ntama ya bo zabaka ve, sika bantu sambilaka banzambi ya nkaka kansi Mfumu Nzambi ve. Nki mutindu nge banza Daniele ti banduku yina waka na nsi ya ntima na bo? (Bo vandaka na mawa, mbala ya nkaka boma. Yo vandaka ntangu ya mpasi ya kutula ntima na Nzambi, ntangu ya mpasi kuvanda na kikesa.)

- 2. Ntotila Nabukodonozore songaka basielo na yandi kusosa na kati ya bantu ya bo me kanga babakala ya jen ya vandaka mayele ti zabaka mambu mingi. Daniele 1:3--4**

Kutuba na nkufi mabanza ya:

Daniele 1:3:

(Longi, tuba na nkufi mabanza ya verse 3 mutindu yai: “Ntotila Nabukodonozore vandaka na sielo zina ya Ashpenazi, kisalu na yandi kutala makambo yonso ya bantu bo me kanga. Ntotila songaka

Ashpenazi kunatila yandi na bandonga bantu ya monikaka mbote. Daniele ti banduku na yandi vandaka na kati ya bantu ya yandi nataka kumona Ntotila.

Kutanga: *Daniele 1:4*

4 Bo fweti vanda bana-babakala ya kitoko ke na kifu ve na nitu, bana ya mayele yina me longuka mingi, yina lenda mpi zaba mambu nswalu; mpidina bo ta kuka kusala kisalu ya nzo ya mono ntotila. Nge muntu ta longu bo kutanga ti kusonika ndinga na beto bantu ya Babilonia.”

Kuyula:

- Ntotila sosaka nde bantu yai vanda kitoko na nitu, ti nki ya nkaka?
(Bo vanda ya bamvula mingi ve, bo vanda mayele, bo me longuka mingi, bo bakisa mambu nswalu.)
- Sambu na nki yandi solaka bana-bakala yina?
(Bo ta sala kisalu ya nzo ya ntotila. Bo ta longuka ndinga ya mikanda ya bantu ya Babilonia.)
- Nki mutindu nge banza nde muntu ta kuma mayele, ta zaba mambu mingi, mpi ta vanda nswalu kubakisa mambu?
(Yo fweti vanda nde yandi me tula ngolo kulonguka ndambu mingi na mpila mosi ya kwikama.)

Kusonga nki me salama:

Pesa ndambu ya bana bacarte ya tuba makambo bonso “Mono tula ngolo kulonguka mbote”, “Mono zola kulonguka ve,” “Mono zola

kusakana mingi,” ti “Sambu na mono, mono zola kaka football.”

Konso mwana ta simba carte mosi kaka ti songa yo. Kaka bacarte iya ta tuba nde, “Mono tula ngolo kulonguka.” Sola mwana mosi kusala bonso sielo ya ntotila ti mosi kusala bonso Ntotila Nabukodonozore. Ntotila ta songa sielo na yandi kukwenda kusosa bana-bakala ya kele na mayele, ya me longuka mbote sambu bo zaba mambu mingi, ya kele nswalu kubakisa mambu. Sielo ta kwenda kutala bana ya nkaka ti kutanga bacarte ya bo kele kusimba.

Yandi ta tuba nde, “Yai ve” tii ntangu yandi kuma na mwana ya ke simba carte, “Mono tula ngolo kulonguka.” Na bo ya ke simba carte yina, yandi ta tuba nde, “Ee, yai ta kwenda kumona ntotila.” Yandi ta tula bana yina iya na sika mosi.

Kuyimba ti kukina:

(Sala bageste bonso nge ke sosa muntu.)

Sielo ya ntotila sosaka bantu Ya me tula ngolo kulonguka, Bo ya vandaka nswalu kubakisa.

3. **Ntotila zolaka kupesa bo burs ya bima yonso bo vandaka na yo mfunu, ti kupesa kisalu ya mbote na bo na nima formatio ya bamvula tatu. Daniele 1:5**

Kutanga: *Daniele 1:5*

5 Ntotila tubaka mpi nde konso kilumbu bana yango fweti dia madia yina ya yandi mosi ke diaka ti kunwa vinu ya yandi ke nwaka. Bo fweti longa bo bamvula tatu, na nima bo kwisa songa bo na ntotila.

Kuyula:

- Ntotila pesaka nki na bo na ntangu ya formatio na bo? (Madia konso lumbu ya madia ti kunwa ya mbote mutindu ntotila yandi mosi vandaka kudia ti kunwa.)
- Nge banza nde ntotila vandaka kudia nki mutindu? (Mbote mingi. Madia ya ntalu. Madia ya fete konso lumbu.)
- Formatio na bo ta vanda ntangu ikwa? (Bamvula tatu.)
- Nki ta salama na nsuka ya bamvula tatu yina? (Bo ta monika na ntuala ya ntotila.)

Kusonga nki me salama:

Mwana ya ke sala bonso yandi kele Ntotila Nabokodonozone ti mwana ya ke sala bonso yandi kele sielo Ashpenazi, bo sala théâtre ke songa nde Mfumu ke songa sielo kupesa bo madia ti kunwa ya kuluta mbote bamvula yonso tatu ya bo ta vanda na formatio.

Kuyimba ti kukina:

Ntotila zolaka kupesa bo madia ya mbote miiingi, Madia ya fete konso kilumbu, o!

4. Sielo solaka Daniele ti banduku na yandi tatu sambu bo baka formatio yina. Daniele 1:6-7

Kutanga: Daniele 1:6-7

6 Na kati ya bana yina ya bo solaka kuvandaka Daniele, Anania, Mishaele ti Azaria, bo yonso bana ya dikanda ya Yuda.

7 Mfumu yango ya bantu ya kisalu pesaka bo bazina ya nkaka: Daniele kumaka Belteshare, Anania kumaka Shadraki, Mishaele kumaka Meshaki, ebuna Azaria kumaka Abedi-Nego.

Kusonga nki me salama:

Balula bacarte ya bana ya ke simba bacarte ya tuba nde, “Mono me tula ngolo kulonguka mbote.” Na nima ya konso carte ta monika bazina ya Daniele ti banduku na yandi, ti bazina ya mpa bo pesaka bo na Babilonia. Bana yonso na kimvuka ta tanga bazina yina, ti na nima ya konso zina, bo ta tuba nde, “Mono me tula ngolo kulonguka mbote.”

Kuyimba ti kukina:

Daniele, bo solaka nge Bo ke binga nge Belteshare. Banduku na nge, bo solaka bo mpi Shadraki, Meshaki, ti Abedi-Nego.

5. Mpila sielo solaka bo sambu na honere yai, yo ke songa nde bo me vanda na kikesa mingi kuvanda kwikama kulonguka mbote na luzingu na bo.

Ntangu ntotila tindaka sielo kusosa bantu ya vandaka na mayele ti me longuka mingi, yandi monaka bo capable na mambu yina yonso sambu bo me longuka na mpila mosi ya kwikama na bamvula na ntuala bo kangaka bo.

Kuyula:

- Bantu ya bo kangaka vandaka mingi. Bantu ikwa bo solaka

na kati ya bana-babakala ya Yuda?
(Kaka iya.)

- Bo solaka nani na kati ya bana ya Yuda?
(Daniele ti banduku tatu na yandi, Shadraki, Meshaki, ti Abedi-Nego.)
- Bo pesaka Daniele nki zina Babilonien?
(Zina Belteshazzar)

Kusonga nki me salama:

Daniele, bo solaka nge
Kiese nde nge me longuka mbote,
Na bantu bo me kanga, kaka iya
Kiese beno me longuka mbote!

Kumanisa malongi ya lesa:

Mambu ya salamaka na Daniele ti banduku na yandi vandaka mpasi mingi, kansi mpila bo me longuka na kwisa ti na kwikama kangulaka bo kielo ya mbote na ntangu ya mpasi yina.

Bo songaka kikesa na mambu ya bantu lenda mona bonso mambu ya fioti—kuvanda kwikama na nzo-nkanda, kutula ngolo kulonguka mbote. Kikesa yina natilaka bo burs ya kitoko. Bo ta longuka kukonda kufuta, bo ta kudia mbote ntangu yina, bo ta vanda na kisalumu ya mbote na nsuka ya ntangu yina. Yai yonso kwisilaka bo, ata bantu ya nkaka vandaka kusala na bilanga ya ntotila bonso bampika. Bo ta vanda na mfunu ya kikesa ya kuluta na bilumbu na ntwala na bo.

Devoir sambu na bakristo:

Beno bana bakristo, keti nge ke na boma kusala ngolo na nzo-nkanda? Keti nge sala kaka ndambu-ndambu sambu nge zola ve bantu kuvanda na kimpala kana nge sala mbote na classe? Keti nge sala tricherie na classe bonso kutula mvutu to kisalumu ya

muntu ya nkaka bonso yo vandaka ya nge mosi, kaka sambu nge ke na boma nde nge ta nunga ve?

Baka kikesa. Zaba nde, kana nge tula ngolo kulonguka, yo ta natila nge mambu ya mbote na ntangu ke kwisa. Keti nge lenda tula ntima na Nzambi ti bika makambo yonso ya kusala tricherie? Keti nge ta lomba lusadisumu ya Nzambi kulonguka mbote konso lumbu? Beto ke samba. Nge songa Nzambi nki nge me zenga na ntima kusala na makambo ya nzo-nkanda.

Kubinga bana ya zaba Yesu ntete ve:

Beto me solula mambu ya kulonguka. Mambu mosi kele mfunu mingi kuluta bima yonso ya nkaka. Yina kele kulonguka mpila ya muntu lenda kuguluka. Yesu tubaka nde, “Mono kele nzila, Mono kele kieleka, Mono kele moyo. Ata muntu mosi lenda kwenda na Tata na nzila ya nkaka, kana yandi kwisa na Mono nzila ve.” (Yoane 14:6).
Ee, bo me sonika na Bible nde, “Bantu lenda guluka kaka na Yandi (Yesu,) sambu Nzambi me pesa bantu zina ya muntu ya nkaka ve awa na nsi-ntoto yina lenda gulusa bo” (Bisalu 4:12).

Yesu fwaka sambu na masumu na beto, ye Yandi telamaka na lufwa. Yandi ta gulusa bo yonso ya tula Yandi ntima. Yai kele nzila ya kuguluka kaka mosi ya kele, ti nzila yai kele ya kukangula na bantu yonso.

Keti nge ta vanda na kikesa kutuba “Ee,” na Yesu bubuyai? Kana nge zola yamba Yandi kaka bubuyai, mono ke lomba nge kutala mono na meso sesepiyai. Tala tii ntangu mono mona nge, ebuna nge lenda kanga meso diaka. (*Longi, kana mwana tala nge, kunikisa ntu na nge sambu na ndima nde nge me mona yandi. Vanda ya kuyilama kusamba ti bo ya zola ndima Yesu bubu yai.*)
Beno ya me tala mono, mono ke lomba beno kukwisa kuvanda awa (*Longi, songa bo*

wapi kuvanda). Mono ta kwisa kusambu ti beno na nima ya classe.

Bansaka ya Kulonguka:

Sonika bangiufula sambu na lesu na zulu ya bacarte. Pesa nombre ya bapoint na nima ya konso carte 10, 20, to 30. Kabisa bana na bandambu zole kusala. Konso ndambu to ekip ya bana baka ngiufula mosi na tour. Ekip lenda sola konso carte bo zola. Kana nge pesa mvutu ya mbote, bo baka nombre ya bapoint ya kele kusonika na carte. Kana ve, nge katula nombre yina ya bapoint. Ekip mosi ta nunga ntangu bo kuzwa bapoint 100, to ntangu bana me sadila bacarte yonso.

===

NSUKA YA KIKESA LESO 1

===

LESO 2—KIKESA kulanda nzila ya Nzambi, ata bantu ya nkaka ke landa yo ve

Leso yai ke monika na Bible: (Kuwakana ya Ntama) na Daniele 1:8-20.

(Longi, yai kele sambu na kulonguka ti preparatio ya nge. Nge ta tangila bana ya classe yai yonso ve, kansi nge ta tangila bo kaka baverse beto me sola sambu na malongi ya nene ya lesu, yina ya beto ta pesa diaka na nima.

8 *Daniele zengaka na nsi ya ntima nde: “Mono lenda dia ve madia ti kunwa vinu ya ntotila, mbaimbai mono ta bebisa bansiku na beto ya bisambu.” Yo yina yandi yulaka mbuta Ashepenazi na kubika yandi nde yandi dia ve madia yina.*

9 *Nzambi salaka na mpila nde Ashepenazi kuwila Daiele mawa,*

10 *kansi yandi tubaka na Daniele nde: “Mono ke tina ntotila boma. Yandi mosi songaka bima ya beno fweti dia ti kunwa, ebuna nge, kana nitu na nge kuvanda ve bonso ya bana ya nkaka, yandi lenda fwa mono.”*

11 *Ntangu yai Daniele kwendaka na muntu yina ya mbuta Ashepenazi tulaka na kutalaka yandi ti banduku na yandi tatu,*

12 *ebuna yandi tubilaka yandi nde: “Meka beto bilumbu kumi, pesa beto kaka ndunda ti masa ya kunwa.*

13 *Na nima nge ta tala nitu na beto ti nitu ya bana yina ke dia madia ya ntotila, ebuna nge ta zaba kuzenga mutindu nge ta mona beto.”*

14 *Yandi ndimaka na kumeka bo bilumbu kumi.*

15 *Na nima ya bilumbu kumi, bo lutaka bana yonso yina vandaka kudia na nzo ya ntotila na kitoko ti na ngolo.*

16 *Yo yina, muntu yina vandaka kutala bo, yandi ndimaka na kupesa bo kaka ndunda kansi madia ti vinu ya ntotila ve.*

17 *Bana yai iya Nzambi pesaka bo ngangu ya kisalu ya mikanda ti mayele ya kuyindula mambu. Yandi pesaka Daniele mpi mayele ya kutendula bandosi.*

18 *Ntangu bamvula tatu me lunga mutindu ntotila Nabukodonozore tubaka, Ashepanazi nataka bana-bakala yonso na ntuala na yandi.*

19 *Ntotila solulaka na bo yonso, yandi monaka nde Daniele, Anania, Mishaele ti Azaria lutaka bana ya nkaka na mayele. Yo yina bo kumaka kusala na nzo ya ntotila.*

20 *Na konso mambu ya ngangu to ya mayele yina ya ntotila vandaka kuyula bo, yandi monaka nde mayele ya bana yai iya me luta mbala kumi mayele ya banganga-ngombo ti ya banganga-nkisi yonso ya kimfumu na yandi.*

Kuyilama kulonga lesu yai:

Longi, longuka bankunga ti pratike ton ti ritime na yo. Longuka kutuba ‘Verse ya Kulonguka’ mbote. Tanga ti longuka histoire ya beto me sonika na zulu. Nge ta vanda na mfunu mpi ya balon mosi ya konso mutindu kusadila na ‘Activité ya Revisio’ na nsuka ya lesu.

Verse ya kulonguka:

“Sambu Mpeve yina ya Nzambi pesaka beto ke katulaka kikesa na beto ve; kansi Mpeve na Yandi ke pesaka beto ngolo, Yandi ke sadisaka beto na kuzolana, Yandi ke songaka beto mpi mutindu beto fweti kudiya.”

2 *Timoteo 1:7*

Kulanda devoir ya mposu me luta:

Na mposu me luta, beto lombaka beno bana bakristo kuyantika kutula ngolo kulonguka na mpila mosi ya kwikama, kulonguka

mbote sambu mpukumunu lenda benda nge kusala tricherie ve. Nani mekaka kusala devoir yina na mposo me luta? Nani ta songa beto nki yandi salaka ti nki mutindu yo salamaka?

Bankunga ya kwenda nzila mosi ti leso yai:

K-I-K-E-S-A

Nzambi lenda kupesa

Papa Boma, katuka!

Nzambi me fulusa ntima

na Kikesa! Kikesa! Kikesa!

Kikesa ya kulonguka mbote!

Yesu pesa mono yo

Kikesa ya kulonguka,

Kusala tricherie ve,

Kukuma muntu ya mfunu mingi.

Kikuma ya Leso:

Na nsuka na leso yai, bana ya classe na mono ta bakisa nde kulanda nzila ya Nzambi, yo ke lomba kikesa, ti Nzambi lenda pesa beto kikesa yina. Yo yina, konso lumbu, bo ta lomba Nzambi kupesa bo kikesa sambu bo landa Yandi, ata bantu ya nkaka kulanda to ve.

Kuyantika Leso:

Bana ya bakala zole vandaka kutelama penepene na nzadi ya fioti. Bo vandaka kutala bambisi ya masa kusala ngolo kuzenga masa na mpasi yonso. Bo vandaka kukwenda na nord, ntangu masa vandaka kukwenda na sud. Ata yo vandaka mpasi, bambisi ya masa mingi vandaka na ngolo kusala yo.

Kansi mbala na mbala bo monaka mbisi ya masa kulala na zulu ya masa. Bambisi ya masa yina yonso vandaka kukwenda na sud, nzila mosi ti masa. Bo vandaka kusala mouvement ve. Ya nkaka na kati na bo monikaka bonso ya kupola. Nki

diswaswanu vandaka na kati ya bambisi ya masa yina zole? Ee, bo ya vandaka na moyo, bo bambisi vandaka na ngolo kuzenga masa contre nzila ya masa vandaka kukwenda. Ata masa vandaka kukwenda na sud, bo vandaka na ngolo kukwenda na nord. Kansi bo ya vandaka ya kufwa, bo vandaka na ngolo ve kukwenda wapi bo zolaka kwenda. Bo kaka lalaka na zulu ya masa. Bonso bo vandaka na ngolo ve, masa kaka nataka bo sika yonso ya yo kwendaka.

Transitio na Leso ya Bible:

Bantu ya ke konda kikesa, bo kele ndambu bonso bambisi ya masa ya kufwa, yina ya masa kele kunata sika yonso yo kwenda. Bo kaka sala yina ya bo mona mpasi ve.

Bubuyai beto ta mona nki mutindu Daniele ti banduku na yandi monaka nde bo fweti zenga mambu mosi. Bo me longuka na kikesa, ebuna ntangu yai, kulonguka yina, yo zolaka kubuta mambuma ya mbote, ya zolaka kusadisa bo mingi na luzingu na bo. Kansi na kati na yo, bo fweti zenga mambu mosi. Nki mutindu bo ta zenga? Keti bo ta vanda na kikesa bonso bambisi ya masa ya ngolo, ya moyo, ya ke kwenda konso sika bo mona mfunu? To, keti boma ta simba bo, sambu bo kuma bonso bambisi ya masa ya kufwa, ya ke lala kaka na zulu ya masa— bambisi ya ke zenga ve wapi bo ta kwenda, bambisi ya fweti kwenda kaka sika ya masa ke nata bo?

Kumona nki salamaka, beto tala na Bible na beto, na mukanda ya Kuwakana ya Ntama ya beto ke binga Daniele, kapu ya ntete, nzila ya kutanga 8.

Malongi ya nene ya leso yai na bandambu 6:

- 1. Daniele monaka kikesa kuzenga na ntima na yandi kulanda nzila ya Nzambi.**

Kutanga : *Daniele 1:8a*

Daniele zengaka na nsi ya ntima nde: “Mono lenda dia ve madia ti kunwa vinu ya ntotila, mbaimbai mono ta bebisa bansiku na beto ya bisambu.”

Kuyula:

- Daniele zengaka na nsi ya ntima. Nki mutindu beto lenda tuba yai na bandinga ya nkaka? (Yandi solaka, yandi bakaka decisio, yandi bakaka lukanu, etc.)
- Nki Daniele zengaka nde yandi ta sala ve? (Kudia madia ya ntotila, ti kunwa vinu ya ntotila.)
- Yandi buyaka kusala yo sambu na nki? (Mbaimbai yo ta twadisa yandi kubebisa bansiku ya bisambu ya bantu na yandi Bayuda.)
- Nki mutindu madia ti vinu ya ntotila lenda twadisa yandi kubebisa bansiku ya bisambu ya Bayuda? (Nzambi me pesa Bayuda bansiku nki bo lenda kudia, ti nki bo lenda kudia ve. Bansiku yai sadisaka santé na bo. Par example, bo lenda kudia ve bima ya mvindu, bima ya kupola, to bambisi ya nkaka ya me fwa. Kana kisalu ya mbisi vandaka kaka kudia bambisi ya nkaka ya me fwaka, bo lenda kudia mbisi yina mpi ve. Daniele banzaka nde madia ya ntotila, mbala ya nkaka bambisi mingi ya nsiku ta vanda na kati. Diaka, yandi zabaka nde na madia ya ntotila ta vanda mbisi mingi ya bo me pesa bonso nkailu na banzambi na bo ya luvunu. Bonso muntu ya

sambaka Mfumu Nzambi Mpungu, Daniele ndimaka ve kudia mbisi ya mutindu yina.)

- **Tanga:** *Bingana 23:31-33*
31 “Kubika ve malafu kubenda nge, ata yo kele kitoko nki mutindu, ata yo ke basika mafulu-fulu na dikopa, ata yo ke kulumuka mbote-mbote na mungungu na nge. 32 Na nima nge ta wa na nitu bonso nde nioka ya makasi tatikaka nge. 33 Meso na nge ta zieta ti kumona bima ya kisakasaka, ebuna nge ta kuka diaka ve kuyindula ti kutuba mbote-mbote.”

Kuyula:

Sambu na inki Nzambi zola ve nde bantu na Yandi kunwa malafu ya ngolo? (Sambu yo ta bebisa bo bonso nioka me tatika bo, mpi yo ta bebisa mabanza na bo ti kutuba na bo na mpila mosi ya mbi.)

- Keti nge banza nde decisio yai ya Daniele salaka vandaka mpasi kuzenga, to mpasi ve? Sambu na nki? (Yo vandaka mpasi kuzenga sambu yandi vandaka mpika ya fweti sala yina ya ntotila ya Babilonia tubaka. Yandi ti banduku na yandi bana ya Bayuda, bo vandaka ve na mpila kubaka madia na bo mosi. Diaka, ntotila me zola kupesa bo madia ya yandi monaka kuluta mbote, kansi Daniele bakaka lukanu kubuya yo. Ntotila lenda banza bonso Daniele ke vwenza yandi. Serieux!)

Kusonga nki me salama:

Mwana mosi lenda sala theatre kusonga mpila Daniele vandaka

kuyindula, kunwana na mabanza na yandi nki yandi fweti sala. Yandi ke mono mpukumunu ya ngolo, kansi yandi zenga na nsuka kulanda bansiku ya Nzambi na mambu ya kudia na yandi.

Kuyimba ti kukina:

Daniele zengaka na ntima (Tula maboko zole na zulu ya ntima)

Mono ta kufwa ve bansiku ya bisambu na beto! (Nikisa ntu “ve”)

Ve! Ve! Ikele ve! (Songa “ve” na ntu ti na maboko.)

Mono ta kufwa ve bansiku ya bisambu na beto! (Nikisa ntu “ve”) wo wo wo

Mono ta kufwa ve bansiku ya bisambu na beto! (Nikisa ntu “ve”)

2. Daniele songaka kikesa na mpila yandi salaka lukanu nswalu kulanda bansiku ya Nzambi na mambu yina.

Kutanga: *Daniele 1:8b*

Yo yina yandi yulaka mbuta Ashepenazi na kubika yandi nde yandi dia ve madia yina.

Kuyula:

- Nani lombaka mambu na Ashepenazi? (Daniele)
- Yandi lombaka nki? (Kubika yandi kudia ve madia ya ntotila)
- Sambu na nki nge banza kulomba na yandi lenda vanda ya kingonsa? (Sambu yo lenda pesa ntotila mabanza ya mbote ve. Yandi lenda kuwa offense, ebuna yandi lenda kumona makasi.)

- Nki boma Daniele fweti kununga sambu yandi vanda na kikesa kulomba mambu yina? (Boma nde ntotila ta mona offense, boma nde ntotila lenda pesa yandi ndola, to ata nde yandi lenda kufwa yandi.)

Kusonga nki me salama:

Bana sala bimvuka zole, na diboko ya kibakala ti ya kinkento ya nge.

Kimvuka mosi ta sala bageste ti bo ta tuba bonso Daniele. Kimvuka ya nkaka ta sala bageste bonso bo kele

Ashepanazi, sielo ya ntotila. Daniele ta lomba na Ashepanazi nde, “SVP, beto ta kudia madia ya ntotila ve.”

Ashepanazi ta songa luse ya surprise ti ya kuyituka.

Kuyimba ti kukina:

Ntangu Daniele zengaka na ntima, (tula maboko na zulu ya ntima)

Yandi yantikaka kusala (Tula maboko na ntuala.)

Yina ya yandi me zenga!

3. Ashepanazi, sielo ya ntotila, yandi waka boma, kansi Nzambi salaka nde yandi wilaka Daniele mawa.

Kutanga: *Daniele 1:9-10*

9 Nzambi salaka na mpila nde Ashepenazi kuwila Daiele mawa,

10 kansi yandi tubaka na Daniele nde: “Mono ke tina ntotila boma. Yandi mosi songaka bima ya beno fweti dia ti kunwa, ebuna nge, kana nitu na nge kuvanda ve bonso ya bana ya nkaka, yandi lenda fwa mono.”

Kuyula:

- Yo ke monika nde sielo Ashepanazi waka nki mutindu na nsi ya ntima sambu na Daniele? (Yandi zolaka Daniele, ti yandi zolaka kusadisa yandi.)

- Boma ya sielo Ashepanazi vandaka nki?
(Yandi vandaka na boma nde kana bo monikaka ve mbote, ntotila lenda vanda na makasi, yandi mpi vandaka na kiyeka ya kufwa sielo na yandi.)
- Boma na yandi vandaka na raison? Sambu na nki?
(Ee, madia ya beto kudia, yo ke tadila nki mutindu beto monika. Santé ya Daniele, ntotila me tula sielo Ashepanazi responsable sambu na yo. Ntotila vandaka na kiyeka kutuba nani ta zinga ti nani ta fwa na kimfumu na yandi.)

Kusonga nki me salama:

Mwana mosi tuba ti sala bonso sielo Ashepanazi, kusonga boma na yandi. Na nima, yandi songa mpila ntotila lenda kufwa yandi, kuzenga ti kukatula ntu na yandi.

Kuyimba ti kukina:

Sielo waka boma
Nki ta salama
Kana Daniele monikaka
Mbote mingi ve.

4. Daniele lombaka sielo kutesa yandi bilumbu 10.**Kutanga:** *Daniele 1:11-13*

11 Ntangu yai Daniele kwendaka na muntu yina ya mbuta Ashepanazi tulaka na kutalaka yandi ti banduku na yandi tatu,

*12 ebuna yandi tubilaka yandi nde:
“Meka beto bilumbu kumi, pesa beto kaka ndunda ti masa ya kunwa.*

13 Na nima nge ta tala nitu na beto ti nitu ya bana yina ke dia madia ya ntotila, ebuna nge ta zaba kuzenga mutindu nge ta mona beto.”

Kuyula:

- Nani muntu kupesa ngindu nde sielo kutesa yandi?
(Daniele pesaka ngindu yina na sielo ya ntotila.)
- Daniele lombaka nde bo tesa yandi bilumbu ikwa?
(Bilumbu kumi.)
- Daniele lombaka nki ya kudia?
(Kaka ndunda)
- Yandi lombaka nki ya kunwa?
(Kaka masa)
- Nki ke songa nde Daniele vandaka kulomba sambu na yandi mosi ve, kansi mpi sambu na banduku tatu na yandi?
(Ndinga ‘beto’ na pluriel)
- Na nsuka ya bilumbu kumi, nki ta salama?
(Sielo ta tala nitu na bo, ebuna yandi ta zenga nki yandi ta sala.)
- Keti nge banza nde yo lombaka kikesa ya mingi kulomba nde sielo kutesa bo mutindu yina? Sambu na nki?
(Ee, yo lombaka kikesa, sambu kana nitu na bo vandaka ve ya mbote na nsuka ya bilumbu kumi, yandi ti banduku na yandi ti sielo Ashepanazi, bo yonso zolaka kuvanda na mpasi, ti ntotila lenda kufwa bo yonso.)

Kusonga nki me salama:

Tula bana-bakala iya na ntwala ya classe, bo kuvanda na zulu ya bakiti. Yai ke songa Daniele ti banduku tatu na yandi. Bana-bankento kota ti bo sala bageste bonso kupesa bo milangi ya masa, ti ndunda ya mutindu na mutindu. Bana babakala baka yo na kiese.

Kuyimba ti kukina:

Daniele lombaka kutesa yai
 Kaka ndunda bo ta dia
 (Sala bonso nge ke dia)
 Kaka masa bo ta nwa
 (Sala bonso nge ke nwa)
 Sambu na bilumbu 10.
 (Songa misapi kumi.)

5. Bo nungaka kutesa yina, yo yina sielo pesaka bo nzila ya kudia mutindu bo zola.

Kutanga: *Daniele 1:14-16*

14 Yandi ndimaka na kumeka bo bilumbu kumi.

15 Na nima ya bilumbu kumi, bo lutaka bana yonso yina vandaka kudia na nzo ya ntotila na kitoko ti na ngolo.

16 Yo yina, muntu yina vandaka kutala bo, yandi ndimaka na kupesa bo kaka ndunda kansi madia ti vinu ya ntotila ve.

Kuyula:

- Nki mutindu sielo bakaka ngindu nde yandi kutesa bo?
(Yandi ndimaka kutesa bo bilumbu 10, mutindu Daniele lombaka.)
- Nki vandaka nsuka ya kutesa yina?
(Bo lutaka bana yonso ya nkaka na kitoko ti na ngolo.)
- Nki salamaka ntangu yina?
(Sielo ya vandaka kutala bo, yandi ndimaka kupesa bo kaka ndunda ti masa ya kunwa, mutindu bo lombaka, kansi kupesa bo ve madia ti vinu ya ntotila.)
- Nki mutindu Nzambi ndimaka kikesa ya Daniele?
(Yandi pesaka bo nitu ti santé ya mbote.)

Kusonga nki me salama:

Mwana mosi sala bonso sielo Ashepanazi. Yandi tala bana iya, Daniele ti banduku na yandi, na nsuka ya bilumbu 10. Yandi mona bo kuluta kitoko ti na santé kuluta mbote ti bana yonso ya nkaka ya vandaka kudia madia ti kunwa vinu ya ntotila.

Ebuna yandi ndima nde bo landa kaka kudia mutindu yina. Banduku yina songa kiesese.

6. Nzambi sakumunaka kulonguka na bo na Babilone.

Kutanga: *Daniele 1:17-20*

17 Bana yai iya Nzambi pesaka bo ngangu ya kisalu ya mikanda ti mayele ya kuyindula mambu. Yandi pesaka Daniele mpi mayele ya kutendula bandosi.

18 Ntangu bamvula tatu me lunga mutindu ntotila Nabukodonozore tubaka, Ashepanazi nataka bana-bakala yonso na ntwala na yandi.

19 Ntotila solulaka na bo yonso, yandi monaka nde Daniele, Anania, Mishaele ti Azaria lutaka bana ya nkaka na mayele. Yo yina bo kumaka kusala na nzo ya ntotila.

20 Na konso mambu ya ngangu to ya mayele yina ya ntotila vandaka kuyula bo, yandi monaka nde mayele ya bana yai iya me luta mbala kumi mayele ya banganga-ngombo ti ya banganga-nkisi yonso ya kimfumu na yandi.

Kuyula:

- Bu bo yantikaka kulonguka na Babilone, Nzambi pesaka bana yai iya nki?
(Yandi pesaka bo ngangu na kisalu ya mikanda.)
- Nki makabu special Nzambi pesaka na Daniele?

(Mayele ya kutendula bandosi)

- Bo longukaka bamvula tatu, ti na nsuka ya ntangu yina, nani pesaka bo examen orale (ya munoko)?
(Ntotila yandi mosi, Nebukadonozore)
- Bo manisaka na nki positio na classe?
(Sika ya ntete. Muntu bonso bo monikaka ve.)
- Bo zwaka kosalu wapi?
(Kusadila Ntotila yandi mosi.)
- Ntotila vandaka na banganga ngombo ti banganga nkisi mingi. Nki mutindu Daniele ti banduku na yandi na compariso na bo?
(Bo me luta banganga yina mbala kumi.)
- Beto me mona nde Nzambi ndimaka kikesa ya Daniele na mpila yandi pesaka bo nitu ya kitoko. Nki kele mpila ya nkaka ya Nzambi ndimaka kikesa ya Daniele?
(Mpila Yandi pesaka bo mayele kulunguka makambo ya Babilone, ti mpila Yandi pesaka Daniele ngangu kutendula bandosi.)

Kusonga nki me salama:

Mwana mosi sala bonso yandi kele Ntotila Nebukadonozore, yandi ke pesa Daniele ti banduku na yandi examen. Yandi mona nde mayele na bo luta mayele ya banganga nkombo mbala kumi.

Bana yonso nangula misapi kumi ti bo boka, “Mbala kumi kuluta mbote! Mbala kumi kuluta mbote!”

Kuyimba ti kukina:

Daniele songaka kikesa
Kuzitisa Nzambi
Kulanda banzila na Yandi

‘Buna Ya’ sakumunaka yandi.

‘Buna Ya’ sadisaka yandi.

Kumanisa leso:

Daniele sosaka kuzitisa Nzambi na yonso ya yandi salaka. Yandi sosaka kulemfuka na bansiku ya Nzambi, ata na mambu ya kudia. Ntotila kangulaka yandi nzila nde yandi kudia madia special, ntomo, ti ntalu. Kansi bonso madia yina lenda kufwa bansiku ya Nzambi, yandi vandaka na kikesa kubuya. Ata bantu ya nkaka salaka bonso ntotila tubaka kaka, Daniele vandaka na kikesa kulomba ntangu ya kutesa. Yandi tulaka ntima nde nzila ya Nzambi fweti luta mbote.

Nzambi ndimaka kikesa na yandi. Daniele ti banduku na yandi, nitu na bo kumaka kuluta kitoko ti kuluta ngolo. Nzambi pesaka bo mayele, mpi, mbala kumi kuluta banganga ngombo yonso ya ntotila. Kikesa ya Daniele kumaka kuluta ngolo na mpila Nzambi tesaka yo. Yandi ta vanda na mfunu ya kikesa ya kuluta ngolo na bilumbu na ntwala, bonso beto ta mona ba baleso ya ke kwisa.

Devoir:

Keti nge ke na kikesa kulanda ndinga ya Nzambi na mambu yonso? Kaka ntangu yai, Mpeve ya Longo lenda vanda kutula na mabanza ya nge, mosi ya bansiku ya Nzambi ya nge ke landa ve. Lomba Nzambi kupesa nge kikesa kulanda ndinga na Yandi na mambu yonso.

Kubinga bana na Yesu:

Ntotila yandi mosi pesaka Daniele ti banduku na yandi examen kumona nki bo me longuka. Lumbu mosi, Nzambi Mpungi, Ntotila ya Univers ya mvimba, Yandi ta pesa beto examen. Kaka bo ya zaba ti zola Yesu ta nunga examen yina. Kana nge me kwisa ntete ve na Yesu sambu Yandi kugulusa nge ti pesa nge moyo ya mpa, zaba nde Yandi ke kinga nge.

Dezia Yandi me futa mfuka ya masumu ya nge me sala, ntangu Yandi fwaka na zulu ya kulunsi. Yandi telamaka, ebuna Yandi ke na moyo ntangu yai. Yandi ta wa nge bu nge kubinga Yandi na lukwikilu. Kana nge me balula ntima ntete ve, keti nge ta sala yo bubuyai? Keti nge ta tula ntima na Yesu kukuma Mvulusi na nge? (Longi, twadisa na lombilu sambu na bo ya zola kwisa na Yesu bubuyai.)

Nsaka ya revisio:

Kabisa bana na bandambu zole (baequipe zole). Losa balon na equipe mosi. Mwana ya simba yo, yandi fweti pesa mvutu na ngiufula ya baleso ya mposo yai ti mposo me luta. Kana yandi pesa mvutu ya mbote, yandi kuzwa bapoint 100. Yandi losa balon na equipe ya nkaka. Equipe ya ke na bapointe kuluta na nsuka ya bangiufula, bo nunga.

Kuyula:

- Nani songaka kikesa ya nene? (Daniele)
- Yandi vandaka kuzinga wapi ntangu yina? (Na nsi ya Babilonia.)
- Sambu na nki yandi vandaka kuna na nsi ya Babilonia? (Basoda ya Babilonia me kanga bo, me nata bo kuna na nsi na bo.)
- Ntotila pesaka examen na Daniele ti banduku na yandi na nima ya ntangu ikwa? (Na nima bo me longuka bamvula 3)
- Daniele ti banduku na yandi zolaka kudia nki ti kunwa nki? (Ndunda ti masa)
- Sambu na nki Daniele zolaka ve kudia madia ya ntotila? (Madia na bo vandaka ve kulanda nsiku ya Nzambi)

- Nki mutindu Daniele zabaka nde bo ta vanda mbote kana bo kudiaka mpila yandi tubaka? (Yandi bakisaka nde bansiku ya Nzambi fweti luta mbote na mambu yonso.)
- Mayele ya Daniele me luta yina ya banganga nkombo mbala ikwa? (Mbala kumi.)

===

NSUKA YA LESO 2

===

LESO 3--KIKESA kusosa ngangu ya Nzambi kaka

Malongi ya leso yai ke monika na:

Daniele 2:1-30

(Longi, beto ke pesa baverse yai yonso awa na mpila nde nge kutanga yo sambu na kuzaba ti kuyidika leso na ntwala ntangu ya kulonga. Baverse yai kele nda kuluta, yo yina, mpila ikele ve kutangila bana yonso. Nge ta tangila bo kaka baverse ya beto me tula na 'Malongi ya Nene ya Leso'.)

1 Ntangu Nabukodonozore lungisa bamvula zole na kimfumu na yandi na nsi ya Babilonia, yandi lalaka ndosi. Ndosu yango pesaka yandi mpasi mingi, mpila ya kulala vandaka ve.

2 Yo yina yandi bingaka bakonseye na yandi yonso: banganga-ngombo, banganga-nkisi, bantu yina ke tubaka mambu ta kwisa na ntwala, ti bantu yina ke longukaka bambwetete, sambu bo kwisa kutendula yandi ndosi yina. Bo yonso kwisaka, bo telamaka na ntwala na yandi ntotila.

3 Yandi tubaka na bo nde: "Mono me lala ndosi mosi ke pesa mono mpasi; mono ke zola kuzaba disongidila na yo."

4 Bo tubilaka ntotila na ndinga ya Kiarami nde: "Mfumu, Kimfumu na nge kuzinga tii kuna! Songa beto ndosi na nge ebuna beto ta tendula yo."

5 Ntotila tubaka na bo nde: "Mono me zenga nde kana beno songa mono ve ndosi ti disongidila na yo, bo ta zenga beno bitini-bitini, banzo na beno bo ta panza-panza yo."

6 Kansi kana beno songa mono ndosi yango ti disongidila na yo, mono ta pesa beno bakado ti lukumu ya nene. Ntangu yai, ale, beno songa mono yo."

7 Bakonseye tubaka diaka nde: "Mfumu pardo, kana nge songa beto ndosi yango, beto ta zaba kutendula yo."

8 Ntotila tubaka na ndinga ya ngolo nde: "Mono me zaba mbote ntangu yai nde beno ke zola kulutisa ntangu, sambu beno me mona nde mono me tuba ntete mambu ya mono ta sala."

9 Kana beno songa mono ndosi yango ve, beno yonso ta baka ndola kiteso mosi. Beno me wakana beno na beno na kukusa-kusa mono na mpila nde mono balula ngindu na mono. Ale, beno songa mono ndosi, mpidina mono ta zaba nde beno lenda tendula yo mpi."

10 Bo vutulaka nde: "Mfumu, ke na muntu ve awa na nsi-ntoto lenda songa nge mambu ya nge ke zola kuzaba. Ke na ntotila ve, ata nki mutindu yandi kele lukumu ti ngolo mingi, me yulaka ntete mambu ya mutindu yai na banganga-ngombo, na banganga-nkisi to na bantu yina ke longukaka bambwetete.

11 Mfumu, pardo, mambu ya nge ke yula beto yo kele mpasi mingi; ata muntu mosi ve lenda sala yo, kaka banzambi mpamba yina ke zingaka ve ti bantu kisika mosi."

12 Ntangu yai ntotila Nabukodonozore waka makasi mingi, yandi tubaka nde bo fwa bantu yonso ya mayele ya nsi ya Babilonia.

13 Mambu yina panzanaka nsi ya mvimba, ebuna bo yantikaka kusosa bantu yonso ya mayele ti Daniele ti banduku na yandi mpi sambu na kufwa bo.

14 Ntangu yai Daniele kwendaka na Arioki, muntu ya ntotila songaka na kwenda kufwa bantu ya mayele. Arioki vandaka mfumu ya basoda yina ke kengilaka talaka ntotila Nabukodonozore. Daniele tubisaka yandi na mayele yonso,

15 yandi yulaka yandi nde: "Sambu na nki ntotila me zengila bantu ndola ya ngolo ya

mutindu yai? Ebuna Arioki telaka Daniele mambu yonso mutindu yo bwaka.

16 Daniele kwendaka nswalu kulomba nzila ya ntotila nde yandi pesa yandi mwan-tangu, mpidina yandi lenda songa ntotila ndosi na yandi ti disongidila na yo.

17 Daniele vutukaka na nzo, yandi songaka mambu yonso na banduku na yandi yai Anania, Mishaele ti Azaria.

18 Yandi tubaka na bo nde: “Beto samba Nzambi ya zulu, yandi wila beto mawa, yandi tendudila beto ndosi yina; mpidina beto ta fwa ve nzila mosi ti bantu ya nkaka ya mayele ya Babilonia.

19 Kilumbu yo yina na mpimpa, Nzambi songaka Daniele ndosi yina, ebuna Daniele kumisaka Nzambi ya zulu nde:

20 “Lukumu na nge Nzambi tii kuna, nge kele mayele mingi ti ngolo mingi.

21 Nge muntu ke talaka bantangu yonso ti bansungi yonso, nge muntu ke tulaka bantotila ti kukatula bo. Nge mpi ke pesaka mayele na bantu ya mayele, nge ke pesaka ngangu na bantu ya ngangu.

22 Nge muntu ke songaka mambu ya kinsweki, mambu yina ya muntu lenda zaba ve; nge mpi me zaba mambu yina me bumbanaka na bisika ya mpimpa, sambu mwini ke vandaka ti nge.

23 Nge Nzambi ya bankaka na mono, mono ke pesa nge mersi, mono ke pesa nge lukumu. Nge muntu me pesa mono mayele ti ngolo. Nge me ndima mambu ya beto lombaka, nge me songa mono nki beto fweti tuba na ntotila.”

24 Ntangu yai Daniele kwendaka na Arioki, yandi tubaka na yandi nde: “Kufwa bantu ya mayele ntete ve. Nata mono na ntotila, mono ta songa yandi disongidila ya ndosi na yandi.”

25 Ebuna nswalu Arioki nataka Daniele na ntotila Nabukodonozore, yandi songaka

yandi nde: “Mfumu, mono me mona muntu mosi na kati ya bantu yina ya beto kangaka na ntoto ya Yuda, yandi lenda songa nge disongidila ya ndosi ya nge.”

26 Ntotila tubaka na Daniele, yina ya bo vandaka kubinga mpi Belteshasare, nde: “Keti ya kieleka nge lenda songa mono ndosi ya mono lalaka ti disongidila na yo?”

27 Daniele tubaka nde: “Mfumu, ata muntu mosi ya mayele, ata nganga-nkisi, ata nganga-ngombo, ata bantu yina ke longukaka bambwetete, bo lenda songa nge mambu yai ve.

28 Mambu ya mutindu yai ya kinsweki, kaka Nzambi ya zulu muntu ke songaka yo. Yandi me songa nge, mfumu Nabukodonozore, mambu yina ta kwisa na ntwala. Ndola na nge to mambu ya nge monaka na mpongi ntangu nge vandaka kulala, yo yai:

29 Mfumu, ntangu nge vandaka kulala, nge vandaka kuyindula mambu yina ke kwisa na ntwala. Ebuna Nzambi yina ke songaka mambu ya kinsweki me zabisa nge mambu yina ta bwa.

30 Kana yandi songaka mono kinsweki yai, yo kele ve nde sambu mono me luta bantu ya nkaka na mayele, kansi yo kele kaka sambu na kusonga nge mfumu disongidila ya ndosi na nge, sambu nge kubakisa mpi mabanza yina ke yangisa ntima na nge.”

Kuyidika sambu na leso yai:

Tanga mbote-mbote baverse yonso ya leso yai na mpila nde nge kuzaba yo mbote. Longuka kutuba verse ya kulonguka mbote. Longuka bankunga ti yimba yo sambu na kubambuka ritime ti ton.

Verse ya Kulonguka:

20 “Lukumu na nge Nzambi tii kuna, nge kele mayele mingi ti ngolo mingi.

21 Nge muntu ke talaka bantangu yonso ti bansungi yonso, nge muntu ke tulaka bantotila ti kukatula bo. Nge mpi ke pesaka

mayele na bantu ya mayele, nge ke pesaka ngangu na bantu ya ngangu.

22 Nge muntu ke songaka mambu ya kinsweki, mambu yina ya muntu lenda zaba ve; nge mpi me zaba mambu yina me bumbanaka na bisika ya mpimpa, sambu mwini ke vandaka ti nge.

Daniele 2:20-22

Verse ya bana ya fioti lenda longuka:

Mambu ya mutindu yai ya kinsweki, kaka Nzambi ya zulu muntu ke songaka yo
Daniele 2:28

Bankunga ya kwenda nzila mosi ti leso yai:

K-I-K-E-S-A

Nzambi lenda kupesa

Papa Boma, katuka!

Nzambi me fulusa ntima

na Kikesa! Kikesa! Kikesa!

Kikesa ya kusosa

ngangu ya Nzambi

Ngangu n'Yandi kaka!

Nzambi me fulusa ntima

na Kikesa! Kikesa! Kikesa!

Kikuma ya Leso:

Na nsuka ya leso yai, bana ta zaba nde Nzambi lunga songa beto yonso ya beto ke na mfunu ya kuzaba, mpi Yandi zola kusonga beto ngangu na Yandi yina. Yo yina, bo ta buya kusosa ngangu na konso nzila ya banganga ngombo to magie, ti bo ta sosa ngangu na Nzambi kaka.

Kulanda devoir beto pesaka na mposo me luta:

Na mposo me luta, beto lombaka beno kumeka kulanda nzila ya Nzambi na makambo yonso, mpi kulemfuka nswalu kana Mpeve ya Nzambi songa nge nde na mambu mosi, nge kele kulanda Yandi ve. Nani mekaka kusala mpidina na mposo yai

me luta? Nani ta songa beto nki mutindu nge mekaka kulanda Nzambi? Nani ta songa beto mpila Mpeve ya Nzambi songaka nge mpila mosi ya nge vandaka kulanda Yandi ve?

Kuyantika Leso:

Kwame vandaka na mawa sambu foto mosi ya special mingi, yo vilaka. Yandi zabaka ve yo me kwenda wapi. Yandi yantikaka kuyindula nani bakaka yo. Yandi yindulaka ti yindulaka, kansi na nsuka, yandi zabaka ve nani me baka yo. Yo yina yandi kwendaka na nganga ngombo mosi kuyula makambo yina. Nganga ngombo yina lombaka yandi kufuta mongo mpi kunata nsusu ya mpembe ti mulangi ya malafu, ti bima ya nkaka. Na nima Kwame futaka bima yonso, nganga ngombo yina kwendaka kuyula bampeve ya yandi sadilaka. Na nsuka, yandi tubaka nde yo vandaka nduku ya Kwame, zina ya Kwesi. Kwesi muntu ya me baka foto yina.

Kwame vandaka na makasi mingi na Kwesi. Na makasi yonso, yandi fundaka Kwesi. Kwesi tubaka nde yandi bakaka foto ve ti yandi zabaka mambu yina ve. Bo vandaka kunwana na bandinga mingi, ebuna kinduku na kati na bo, yo kumanaka. Bo zole, Kwame ti Kwesi, bo vandaka na mawa mingi mpi na makasi mingi.

Na nima ya bilumbu, Kwame kangulaka mukanda mosi kutala yo, ti foto yina, yo bwaka na ntoto. Nswalu, yandi bambukaka nde yandi mosi me tula yo na kati ya mukanda yina. Foto na yandi me monika, kansi Kwame vandaka na kiese ve ata fioti. Yandi me losaka mbongo mingi mpamba, yandi me fwa kinduku ti Kwesi, ti yandi me vanda bonso maladi sambu na makasi ti kumenga na yandi. Ntangu yina, Kwame bambukaka phrase mosi ya katukaka na Bible, na mukanda ya Daniele: *“Mambu ya mutindu yai ya kinsweki, kaka Nzambi ya*

zulu muntu ke songaka yo.” (Daniele 2:28)

Ah, mbote kana sosaka Nzambi kaka kubambukisa yandi wapi yandi me tula foto! Mbote kana yandi me kwenda ve na nganga ngombo yina! Mbote kana yandi bakisaka nde Nzambi ya zaba mambu yonso, Yandi zolaka kusadisa bana na Yandi...

Transitio kukota leso ya Bible:

Na leso na beto bubuyai, beto ta mona nde Daniele mpi kumaka na ntangu nde yandi vandaka na mfunu kuzaba mambu mosi ya kinsweki. Bo lendaka kufwa Daniele kana yandi zabaka mambu yina ve. Kansi nki mutindu yandi lenda zaba mambu yina, mambu ya muntu lenda kuzaba ve? Daniele vandaka na mfunu ya kikesa mingi na probleme yai. Beto ta mona nki salamaka na Daniele, kapu 2.

Malongi ya nene ya leso ya Bible na bandambu 6 :

1. Ntotila monaka mpasi sambu na ndosi na yandi, ti yandi lombaka banganga ngombo kusonga yandi yo.

Kutuba na nkufi (sommariser) :

Daniele 2:1-3

Mpimpa mosi, Ntotila ya Babilonia, yandi lalaka ndosi ya pesaka yandi mpasi mingi. Na mpasi yina, mpongi kuvilaka yandi. Yo yina, yandi bingaka banganga-ngombo yonso na yandi, ti bantu ya mayele na yandi ya mutindu na mutindu, bo ya bingaka bampeve ya mutindu na mutindu, sambu bo tendula yandi ndosi na yandi.

Kusonga nki me salama:

Bana sala bageste bonso bo kele ntotila, ke lala ndosi ya mpasi. Na nima, bo telema ti bo binga bantu

yonso ya mayele, bo kwisa.

2. Ntotila songaka nde bantu ya mayele fweti songa MAMBU ZOLE—nki ndosi yandi me lala, ti nki disongidila na yo.

Kutanga: Daniele 2:4-6

4 Bo tubilaka ntotila na ndinga ya Kiarami nde: “Mfumumu, Kimfumumu na nge kuzinga tii kuna! Songa beto ndosi na nge ebuna beto ta tendula yo.”

5 Ntotila tubaka na bo nde: “Mono me zenga nde kana beno songa mono ve ndosi ti disongidila na yo, bo ta zenga beno bitini-bitini, banzo na beno bo ta panza-panza yo.”

6 Kansi kana beno songa mono ndosi yango ti disongidila na yo, mono ta pesa beno bakado ti lukumu ya nene. Ntangu yai, ale, beno songa mono yo.”

Kuyula:

- Bantu ya mayele ya ntotila, bo lombaka yandi nki? (Bo lombaka nde ntotila kusonga bo ndosi na yandi, ebuna bo ta zaba kusonga yandi disongidila na yo.)
- Kansi ntotila vandaka kutuba nde bo fweti songa yandi nki? (Kusonga yandi ndosi na yandi ti disongidila na yo, yonso zole.)
- Kana bo salaka mpidina ve, ntotila ta pesa ordre kusala bo nki? (Kuzenga bo bitini ti kuyoka banzo na bo tiya. Uggh!

Ntotila mosi ya makasi!)

- Kana bo lendaka kusonga yandi ndosi ti disongidila na yo yonso zole, ntotila ta zaba kupesa bo nki?
(Bakado ti lukumu ya mingi)

Kusonga nki me salama:

Mwana mosi sala bageste bonso ntotila, ti ndambu ya nkaka ya bana sala bonso bantu ya mayele. Bo sala bageste bonso na baverse 4 tii na 6.

Kuyimba ti kukina:

Kusonga mono ndosi, ti disongidila na yo! (Yimba diaka ti diaka.)

3. Bantu ya mayele yina, bo monaka mpila ve kusonga ntotila nki ndosi yandi me lala, yo yina ntotila songaka nde bo fweti kufwa bo yonso.

Kutanga: *Daniele 2:7-9*

7 Bakonseye tubaka diaka nde: “Mfumumu pardo, kana nge songa beto ndosi yango, beto ta zaba kutendula yo.”

8 Ntotila tubaka na ndinga ya ngolo nde: “Mono me zaba mbote ntangu yai nde beno ke zola kulutisa ntangu, sambu beno me mona nde mono me tuba ntete mambu ya mono ta sala.”

9 Kana beno songa mono ndosi yango ve, beno yonso ta baka ndola kiteso mosi. Beno me wakana beno na beno na kukusa-kusa mono na mpila nde mono balula ngindu na mono. Ale, beno songa mono ndosi, mpidina mono ta zaba nde beno lenda tendula yo mpi.”

Kuyula:

- Keti bantu ya mayele monaka mpila kusonga

ntotila nki ndosi yandi me lala?
(Ikele ve, bo monaka mpila ve.)

- Yo yina, ntotila yindulaka nde bo sosaka kusala nki?
(Kaka kulutisa ntangu, sambu bo lendaka ve kusala nki ya yandi lombaka.)
- Ntotila monaka bonso bo vandaka kusala nki na bandinga na bo?
(Kukusa-kusa yandi.)
- Nki vandaka mambu ya nsuka ya ntotila lombaka bo?
(Bo songa yandi nki ndosi yandi me lala, mpidina yandi ta zaba nde bo lenda pesa disongidila na yo mpi.)

Kutanga: Daniele 2:10-13:

10 Bo vutulaka nde: “Mfumumu, ke na muntu ve awa na nsi-ntoto lenda songa nge mambu ya nge ke zola kuzaba. Ke na ntotila ve, ata nki mutindu yandi kele lukumu ti ngolo mingi, me yulaka ntete mambu ya mutindu yai na banganga-ngombo, na banganga-nkisi to na bantu yina ke longukaka bambwetete.

11 Mfumumu, pardo, mambu ya nge ke yula beto yo kele mpasi mingi; ata muntu mosi ve lenda sala yo, kaka banzambi mpamba yina ke zingaka ve ti bantu kisika mosi.”

12 Ntangu yai ntotila Nabukodonozore waka makasi mingi, yandi tubaka nde bo fwa bantu yonso ya mayele ya nsi ya Babilonia.

13 Mambu yina panzanaka nsi ya mvimba, ebuna bo yantikaka kusosa bantu yonso ya mayele ti Daniele ti

banduku na yandi mpi sambu na kufwa bo.

Kuyula:

- Bantu ya mayele ya Babilonia, bo songaka ntotila nde nani lenda sala mpila yandi me lomba? (Ata muntu ve awa na nsi-ntoto)
- Bo songaka nki raison ya nkaka nde bo salaka ve mpila ntotila me lomba? (Ata ntotila mosi ve ya nkaka me lomba mambu bonso yo. Kaka banzambi lenda kusala yo.)
- **NB:** Kinga fioti! Atasio! Ata muntu mosi ve lenda sala yo, kaka banzambi! Keti banganga-ngombo yai tubaka ve nde bo vandaka munoko ya banzambi ya bo sadilaka? Kana kaka banzambi lenda songa mambu yina, keti banzambi yina lenda ve songa mambu yina na banganga na bo mosi? Hmmm. Yindula yo.
- Ntotila salaka nki sambu na mvutu na bo? (Yandi waka makasi mingi, ebuna yandi pesaka ordre na kufwa bo.)
- Basielo ya ntotila yantikaka kusala nki? (Bo yantikaka kusosa bantu yonso ya mayele na kufwa bo. Daniele ti banduku na yandi vandaka na kati ya bantu yina.)

Kusonga nki me salama:

Ndambu ya bana lenda landa kusala bageste kusonga nki me salama na baverse yai 7-14.

Kuyimba ti kukina:

(Na mawa)

Banganga-ngombo lendaka ve kusonga ndosi
Ebuna mfumu songaka nde bo kufwa bo yonso.
(Yimba diaka ti diaka.)

4. Daniele lombaka mwa-ntangu kusonga mvutu na ntotila, ebuna yandi sosaka Nzambi kusonga yandi mvutu.

Kutanga: Daniele 2:14-18

14 Ntangu yai Daniele kwendaka na Arioki, muntu ya ntotila songaka na kwenda kufwa bantu ya mayele. Arioki vandaka mfumu ya basoda yina ke kengilaka talaka ntotila Nabukodonozore. Daniele tubisaka yandi na mayele yonso,

15 yandi yulaka yandi nde: "Sambu na nki ntotila me zengila bantu ndola ya ngolo ya mutindu yai? Ebuna Arioki telaka Daniele mambu yonso mutindu yo bwaka.

16 Daniele kwendaka nswalu kulomba nzila ya ntotila nde yandi pesa yandi mwa-ntangu, mpidina yandi lenda songa ntotila ndosi na yandi ti disongidila na yo.

17 Daniele vutukaka na nzo, yandi songaka mambu yonso na banduku na yandi yai Anania, Mishaele ti Azaria.

18 Yandi tubaka na bo nde: "Beto samba Nzambi ya zulu, yandi wila beto mawa, yandi tendudila beto ndosi yina; mpidina beto ta fwa ve nzila mosi ti bantu ya nkaka ya mayele ya Babilonia.

Kuyula:

- Ntotila tindaka nani sambu na kufwa bantu ya mayele yonso? (Arioki, muntu na yandi to sielo na yandi)

- Daniele yulaka Arioki nki?
(Sambu na nki ntotila me zengila bantu ndola mutindu yai?)
- Ntangu Daniele waka nki me salama, yandi salaka nki?
(Yandi kwendaka nswalu na ntotila, yandi lombaka yandi mwa-ntangu, ebuna yandi silaka kusonga ntotila ndosi mutindu yandi me lomba.)
- Sambu na nki nge banza yo lombaka kikesa sambu na Daniele kukwenda kumona ntotila?
(Ntotila me pesa dezia ordre nde banganga-ngombo ti bantu ya mayele ya konso mutindu, bo yonso kufwa. Ata Daniele vandaka mutindu mosi ve ti bantu ya mayele ya nkaka ya Babilonia, ntotila bakisaka yo ntete ve. Yo lenda salama nde yandi kufwa Daniele kaka na minute ya yandi monaka yandi.)
- Keti Daniele zwaka ntangu bonso yandi me lomba?
(Ee. Yandi kwendaka na nzo na yandi ti songaka banduku na yandi tatu nde bo samba Nzambi.)
- Sambu na nki yo lombaka kikesa sambu na Daniele kusila ntotila nde yandi ta songa yandi ndosi ya yandi lalaka ti disongidila na yo?
(Bantu ya nkaka ya mayele monaka mpila ve, Daniele zabaka yo ve, ti yonso vandaka na maboko ya Nzambi kusonga yandi yo.)
- Nki mutindu nge banza yandi zwaka kikesa mutindu yina?
(Yandi bakisaka nde Nzambi zaba mambu yonso, mpi nde Nzambi lenda songa mambu ya kinsweki na bo ya sosa yo na Yandi.)
- Daniele ti banduku na yandi, bo salaka nki ntangu yina?

(Bo sosaka nde Nzambi kuwila bo mawa ti kusonga mambu yina.)

- Sambu na nki bo sosaka kuzaba mambu yina?
(Sambu bo ta fwa ve nzila mosi ti bantu ya mayele ya Babilonia.)

5. Nzambi songaka Daniele mambu yandi sosaka ti Daniele pesaka yandi lukumu.

Kutanga: *Daniele 2:19*

19 Kilumbu yo yina na mpimpa, Nzambi songaka Daniele ndosi yina, ebuna Daniele kumisaka Nzambi ya zulu nde:

20 "Lukumu na nge Nzambi tii kuna, nge kele mayele mingi ti ngolo mingi.

Ee, Daniele landaka kukumisa Nzambi na bandinga mingi.

22 Nge muntu ke songaka mambu ya kinsweki, mambu yina ya muntu lenda zaba ve. .

Kuyula:

- Nki mutindu Nzambi pesaka Daniele mvutu?
(Na ndosi Nzambi pesaka Daniele kaka kilumbu yo yina na mpimpa.)
- Nki vandaka mvutu nswalu ya Daniele?
(Yandi pesaka Nzambi lukumu ti vutulaka matondo na Yandi.)
- Daniele tubaka nde Nzambi lenda songa mambu ya nki mutindu (vs22)?
(Mambu ya kinsweki, mambu ya muntu lenda zaba ve)
- Nki mutindu Nzambi ndimaka kikesa ya Daniele?
(Yandi songaka Daniele ndosi yina ya ntotila zolaka kuzaba.)

Kusonga nki me salama:

Bana yonso sala bageste bonso bo kele Daniele ke samba Nzambi, me lomba

Yandi kusonga yandi kinsweki ya ndosi ya ntotila. Na nima, bo yonso sala bageste bonso bo ke lala mpongi, ti Nzambi songa bo mambu yina na ndosi. Na nsuka, bo yonso sala bageste bonso bo ke tonda Nzambi ti ke pesa Yandi lukumu.

6. Daniele songaka ndosi na ntotila ti disongidila na yo.

Kutuba na nkufi (sommariser):

Daniele 2:24-30

Na suka, Daniele songaka sielo ya ntotila nde yandi lenda songa ntotila ndosi na yandi. Nswalu, bo nataka yandi na ntwala ya ntotila. Kikesa, Daniele! Kikesa! Boma ve, kansi kikesa ya Nzambi!

Ntangu ntotila lombaka kana yandi lenda sala yo, Daniele vutulaka nde ata muntu mosi ve lenda sala yo, ata nganga-ngombo to muntu ya mayele. Kansi kele Nzambi mosi na zulu ya ke songa mambu ya kinsweki, ebuna Yandi me songa ntotila nki ta salama na bilumbu ke kwisa. Daniele pesaka lukumu yonso na Nzambi. Na nima, yandi songaka ntotila ndosi yina, ti disongidila na yo. Nki kikesa! Kikesa yai ya Daniele, yo katukaka na Nzambi kaka!

Devoir sambu na bakristo:

Nge mpi, na luzingu ya nge, bantu ta benda nge kukwenda na bamagicien to na banganga-ngombo ya ke sadilaka bampeve ya nkaka, sambu na kuzaba mambu ya kinsweki to kuzenga makambo ya mpasi. To, mbala ya nkaka mabanza ya nge mosi ta benda nge. Bambuka! Nzambi kele na zulu ya lenda sadisa nge, mpi ya zola sadisa nge. Yandi kele Mugangi ya bima yonso, ebuna Yandi ke na ngolo kuluta bampeve yonso ti banzambi yonso ya nkaka. Yandi kele “Nzambi ya banzambi ti Mfumu ya

bamfumu.” Keti nge ta vanda na kikesa kusosa Yandi na baproleme yonso ya luzingu ya nge? Beto binga Yandi kusadisa beto sesepiyai. (Longi, lomba mwana mosi to zole to tatu kulomba lusadisu ya Nzambi sambu Yandi pesa beto kikesa kusosa lusadisu ya Nzambi. Yandi mosi kaka. Devoir mono ke pesa beno bakristo, yo yai: Kusosa lusadisu ya Nzambi na mambu yonso, ti kukwenda ve kusosa bampeve ya nkaka.

Kubinga bana na Yesu:

Daniele monaka mpila kulomba lusadisu ya Nzambi sambu yandi zabaka Nzambi bonso nduku. Keti nge zaba Nzambi bonso nduku na nge? Yesu tubaka ne, “Yai kele moyo mvu ya mvu, nde bo kuzaba Nge, Nzambi kaka mosi ya kieleka, ti bo zaba Mono Yesu ya Nge me tinda.” (Yoane 17:3) Kana nge zaba Yesu, nge zaba Nzambi. Kana nge ke zaba ve nde nge zaba Yandi, ti nge zola muntu kusadisa nge na mambu yina, kaka kwisa na mono na nima ya classe. Mono ta vanda na kiese kusadisa nge.

Nsaka sambu na Kulonguka:

Kana ntangu lunga, kabisa bana na bandambu. Ndambu mosi solula ti yidika theatre kusonga malongi ya leso yai. Bana ya bandambu ya nkaka yidika nkunga ti mpila kukina nkunga yina ya ke songa mpi malongi ya leso yai.

Bo songa bana yonso nki bo me yidika.

LESO 4—Kikesa kutuba masonga, ata yo lenda natila nge mpasi

Leso ya me katuka na Bible na:

Daniele 2:30-48

(Longi, bonso leso yai kele ndambu nda, beto me pesa baverse yai sambu nge longi lenda yidika lesu mbote, kansi nge ta tangila bana kaka baverse mutindu beto songa na “Malongi ya Nene ya Leso Yai.”

30 Kana yandi songaka mono kinsweki yai, yo kele ve nde sambu mono me luta bantu ya nkaka na mayele, kansi yo kele kaka sambu na kusonga nge mfumu disongidila ya ndosi na nge, sambu nge kubakisa mpi mabanza yina ke yangisa ntima na nge.

31 “Mfumu, nge vandaka kumona kiteki mosi ya nene ti ya nda me telama na ntuala na nge, yo vandaka kupela bonso tiya, ti boma na kutala yo.

32 Ntu na yo vandaka ya kusala na wolo-wolo. Ntulu ti maboko vandaka na kusala na azra, luketo na bronze.

33 Makulu na yo yonso vandaka ya kusala ndambu ya nkaka na kibende, ndambu ya nkaka na ntoto.

34 Ntangu nge vandaka ke tala kiteki, ditadi ya nene katukaka yo mosi na ngumba mosi, yo kwisaka kubwila kiteki na makulu na yo yina ya kibende ti ya ntoto, yo panza-panzaka yo.

35 Na mbala mosi kibende, ntoto, bronze, arza ti wolo yo bukanaka bitini-bitini, yo kumaka bonso putulu na kisika ya bo ke tutilaka ble. Ebuna mupepe nataka yo, ata ndambu bikalaka ve. Kansi ditadi yina bwilaka kiteki yo kumaka ngumba ya nene, yo fulukaka ntoto yonso.

36 Yo yina ndosi ya nge lalaka, mfumu. Ntangu yai, wa disongidila na yo.

37 Mfumu, nge me luta bantotila yonso ya nene. Nzambi ya zulu muntu tulaka nge ntotila, yandi mpi muntu pesaka nge kimfumu, ngolo ti lukumu.

38 Yandi muntu tulaka nge na kuyalaka bantu yonso ke zinga na nsi-ntoto, bambisi yonso ti bandeke; nge muntu kele mfumu na bo. Ntu yina ya wolo kele nge, mfumu.

39 Na nima ya kimfumu na nge, kimfumu ya nkaka ta vanda, kansi yo ta luta yai yange ve. Na nima ya kimfumu yina, kimfumu ya tatu ta vanda, luketo ya bronze kima ke songa yo; mfumu na yo ta yala ntoto yonso.

40 Na nima, kimfumu ya nkaka ya iya ta vanda, yo ta vanda ngolo bonso kibende. Mutindu kibende ke panzanaka konso kima yina ti kukumisa yo putulu, mutindu yo yina mpi kimfumu yina ta panza-panza ti kufwa bimfumu ya nkaka.

41 Nge monaka mpi nde makulu ti misapi ya kiteki vandaka ya kusala na kibende ti ntoto. Yo ke songa nde kimfumu ta kabana.

Kimfumu yango ta vanda ngolo fioti bonso kibende sambu kibende me vukana na ntoto.

42 Misapi ya kibende ti ya ntoto ke songa nde kimfumu ta vanda ngolo kansi yo mpi ta vanda mpasi ve na kufwa yo.

43 Nge monaka mpi nde kibende me vukana ti ntoto, disongidila nde bantotila ta meka na kuvukisa bafami na bo, bo ta ndima na kukwelana bo na bo. Kansi bo ta kuka ve, mutindu kibende mpi ke vukanaka ve ti ntoto.

44 “Kansi ntangu ya bantotila yina ta yala, Nzambi ya zulu ta tula ntotila mosi yina ta yalaka tii kuna; ntotila yina bantotila ya nkaka ta bedisaka yandi ve, kansi yandi ta fwa bantotila yonso ebuna yandi ta yalaka tii kuna.

45 Ditadi yina ya nge monaka na ngumba, yo kwisaka kubwa ti kufwa kiteki yina ya mvimba, yo ke songa nge mfumu mutindu

mambu ta bwa na ntwala. Nzambi ya nene muntu ta sala yo.

*“Mfumu, mono me songa nge mbote-
mbote ndosi ya nge lalaka ti disongidila
na yo, yo kele ya kieleka.”*

46 Ntangu yai ntotila Nabukodonozore fukamaka na ntwala ya Daniele, ebuna yandi tubaka na bantu na yandi nde: “Beno kwisa kupesa yandi makabu ya bambisi ti ya bima ya mananasi.”

47 Na nima yandi tubilaka Daniele nde: “Nzambi na nge me luta banzambi yonso ya nene, yandi kele ntotila ya bantotila, yandi muntu ke songaka mambu ya kinsweki sambu nge me zaba kutendula kinsweki yai.”

48 Yandi kumisaka Daniele muntu ya lukumu, yandi pesaka yandi bakado mingi ya kitoko, yandi tulaka yandi guvernere ya provense ya Babilone, yandi tulaka yandi mpi mbuta ya bakonseye na yandi yonso.

Kuyidika na ntwala sambu na lesu yai:

Longi, tanga mbala mingi baverse yonso ya histoire sambu nge longuka yo mbote. Longuka kutuba ‘Verse ya Kulonguka.’ Longuka bankunga ya lesu yai ti sala yo pratika.

Verse ya Kulonguka:

*Mfumu, mono lenda wa boma ve
ata mono kwenda na nzila ya mpimpa mingi
bonso lufwa,
sambu Nge kele ti mono;
Nge ke nataka mono ti nti na nge, Nge ke
taninaka mono;
Yo ke peska mono kikesa.
Bankunga 23:4*

Bankunga ya kwenda nzila mosi ti lesu yai:

O keba munoko nki nge tuba (Luvunu Ve)
Nani ke masonga? Nzambi ikele masonga kuluta bantu yonso!

Kikuma ya Leso:

Na nsuka ya lesu yai, bana ta zaba nde Nzambi lenda pesa beto kikesa kutuba mambu ya kieleka, ti Yandi lenda lunda beto ntangu beto sala mpidina, ata beto banza nde kutuba masonga ta nata mpasi. Yo yina, bo ta zenga na ntima na bo nde bo fweti tuba kaka mambu ya masonga ntangu yonso.

Kulanda devoir ya mposu me luta:

Na mposu me luta, beto lombaka beno bakristo kuyantika kusosa lusadisu ya Nzambi na bampasi yonso, kansi kukwenda ve na bamagicien, banganga-ngombo, to bantu bonso bo ya ke sosa lusadisu ya bampeve ya nkaka. Nani ta songa beto mutindu nge tulaka ngolo kusosa lusadisu ya Nzambi na mposu me luta?

Kuyantika Leso:

Na bwala mosi bo zabaka nde mfumu ya nene fweti kwisa kutala bo. Mfumu yina zolaka kusolula ti mwana mosi ya classe ya bo bantu ya bwala ta sola. Yandi zolaka kuyula mwana ya classe ndambu bangiufula. Bwala solaka mwana zina ya Timoteo bonso mwana ya lenda solula ti mfumu. Ntima ya Timoteo vandaka na boma. Ata muntu mosi ve zabaka nki mfumu ta yula yandi. Nki mutindu yandi lenda yilama sambu na kukwisa ya mfumu kana yandi zabaka ve nki mfumu ta yula yandi? Nki mutindu yandi lenda zaba nki bamvutu mfumu zolaka kuwa.

Transitio na Leso ya Bible:

Timoteo vandaka na probleme ndambu bonso probleme ya Daniele monaka na kati ya Bible. Na Daniele mpi, mfumu yulaka mambu mosi ya mpasi? Nki mutindu kupesa mvutu? Yina vandaka probleme ya Daniele. Beto landa histoire ya Daniele diaka na mukanda ya Daniele na ndambu ya Bible ya beto ke binga, ‘Kuwakana ya Ntama.’ Kapu ya zole, nzila ya kutanga 30.

Malongi ya Nene na Leso Yai na Bandambu 3:

1. Daniele songaka ntotila ndosi na yandi. Daniele 2:30-36a

Kutuba na nkufi (sommariser):

Daniele 2:30-36a

Daniele songaka ntotila nde na ndosi na yandi, yandi monaka kiteki mosi ya nene, ya nda, ya bametal ya mutindu na mutindu. Na nima, yandi monaka ditadi ya bantu zengaka ve na maboko na bo.. Yo bwaka ti yo bwisaka kiteki na makulu na yo. Kiteki panzanaka na bitini-bitini. Na nsuka, ditadi yo yina, yo yelaka ti kumaka nene tii yo kumaka ngumba ya nene-nene ya fulusaka ntoto ya mvimba. Yai vandaka ndosi ya pesaka ntotila mpasi, ndosi ya bantu ya nkaka ya mayele monaka mpila ve kusonga ntotila.

Kuyula:

- Ntotila monaka nki na ndosi ya yandi?
(Kiteki ya nene ya bametal ya mutindu na mutindu, ti ditadi ya bwaka ti bwisaka kiteki na makulu, ebuna yo yelaka ti fulusaka ntoto ya mvimba.)
- Nki mutindu ditadi ya yandi monaka?
(Ditadi ya katukaka yo mosi na ngumba mosi, vandaka ve ditadi ya bantu me zenga.)

Kusonga nki salamaka:

Bana lenda songa bageste kusonga ditadi, yo kubwa, yo bwisa makulu ya kiteki. Kiteki kubwa ti panzana na bitini.

Kuyimba ti kukina:

Na ndosi mfumu monaka kiteki
Ti ditadi ya nene
Ditadi yo bwisaka makulu
Ti panzanaka kiteki bitini. (Yimba diaka ti diaka.)

2. Daniele songaka mpi disongidila ya ndosi yina.

Kutanga: *Daniele 2:36b-38*

36b Ntangu yai, wa disongidila na yo.

37 Mfumu, nge me luta bantotila yonso ya nene. Nzambi ya zulu muntu tulaka nge ntotila, yandi mpi muntu pesaka nge kimfumu, ngolo ti lukumu.

38 Yandi muntu tulaka nge na kuyalaka bantu yonso ke zinga na nsi-ntoto, bambisi yonso ti bandeke; nge muntu kele mfumu na bo. Ntu yina ya wolo kele nge, mfumu.

Kuyula:

- Na nima Daniele songaka ntotila ndosi na yandi, yandi songaka yandi mpi diaka?
(Disongidila to ntendula ya ndosi yina.)
- Ndosi yina tadilaka nani?
(Ntotila Nebukodonozore)
- Nani me pesa Ntotila Nebukodonozore kimfumu ti kiyeka na yandi?
(Nzambi ya zulu)
- Nki parti ya kiteki songaka ntotila ya Babilone?
(Ntu na yo ya wolo)

Kutuba na nkufi (sommariser):

Daniele 2:39-43

Baparti ya nkaka ya kiteki vandaka ya bametal ya mutindu na mutindu. Baparti yai songaka bimfumu ya fweti landa na nima. Bametal yai yonso

vandaka na ntalu ve bonso wolo, ke songa nde bimumu yina ta vanda ya nene ti ya lukumu ve bonso kimumu ya Babilonia. Na bilumbu ya bamfumu yina, Nzambi ta sala kimumu na Yandi ya ta vandaka tii kuna. Kimumu na yandi ta dia bo yonso ya nkaka.

Kuyula:

- Nzambi vandaka kusonga ntotila Nebukodonozore nki mambu ya fweti kwisa?
(Bimumu ya ta kwisa na ntangu ke kwisa)
- Kele ndambu ya ntendula ya ndosi ya nge banza Nebukodonozore zolaka? Nki ndambu?
(Ee, yandi vandaka ntu ya wolo, ti bimumu ya landaka yandi vandaka nene ti lukumu ve bonso yandi.)
- Nki mutindu Nzambi ke zaba nki fweti kwisa?
(Nzambi zaba mambu yonso, ebuna Yandi fweti zaba nki ta kwisa.)
- Kimumu ya nani ta vanda na nsuka?
(Ikele ve, kimumu ya Nzambi ya ta zinga tii kuna)

Kuyimba ti kukina:

Kimfumu ya Nzambi ke kwisa!
Daniele songaka mfumu
Kimfumu na yandi ta dia
yonso ya nkaka

Daniele songaka mfumu.
Sambu yo ke masonga!
Sambu yo ke masonga!

Kutanga: *Daniele 2:44-45*

44 “Kansi ntangu ya bantotila yina ta yala, Nzambi ya zulu ta tula ntotila

mosi yina ta yalaka tii kuna; ntotila yina bantotila ya nkaka ta bedisaka yandi ve, kansi yandi ta fwa bantotila yonso ebuna yandi ta yalaka tii kuna.

45 *Ditadi yina ya nge monaka na ngumba, yo kwisaka kubwa ti kufwa kiteki yina ya mvimba, yo ke songa nge mfumu mutindu mambu ta bwa na ntuala. Nzambi ya nene muntu ta sala yo.*

“Mfumu, mono me songa nge mbote-mbote ndosi ya nge lalaka ti disongidila na yo, yo kele ya kieleka.”

Kuyula:

- Nani ta sala kimumu ya ta suka ve?
(Nzambi ya zulu)
- Kimumu ya Nzambi ta sala nki na bimumu yonso ya nkaka?
(Yo ta bwisa bo sambu bo panzana, ebuna yo ta dia bo.)
- Kimumu ya Nzambi ta dia kimumu ya Babilone, ata yo vandaka ntu ya wolo. Sambu na nki ntendula yina lendaka pesa ntotila Nebukodonozore makasi?
(Mbala ya nkaka yandi ta zola yo ve sambu yo vandaka kutuba nde kimumu na yandi ta suka.)
- Sambu na nki Daniele lendaka kuvanda na boma kusonga ntotila ndambu ya ntendula yina?
(Kana Ntotila zolaka yo ve, yandi vandaka na kiyeka ya kufwa Daniele.)
- Keti mambu ya Daniele tendulaka fweti salama na mpila yandi me tuba kaka?
(Ee, sambu yo vandaka Nzambi pesaka yandi ntendula yina, ebuna yo fweti salama mutindu yina kaka.)

- Nki mutindu Daniele songaka kikesa?
(Yandi songaka masonga kukonda kuyula nki yo ta sala, kana yo ta pesa yandi mpasi.)

3. Ntotila pesaka Daniel bakado ti pesaka lukumu na Nzambi.

Kutanga: *Daniele 2:46*

46 Ntangu yai ntotila Nabukodonozore fukamaka na ntwala ya Daniele, ebuna yandi tubaka na bantu na yandi nde: “Beno kwisa kupesa yandi makabu ya bambisi ti ya bima ya mananasi.”

Kuyula:

- Nki mutindu ntotila pesaka lukumu na Daniele?
(Yandi bwaka na luse na ntwala na yandi, yandi pesaka yandi kado ya bambisi ti ya bima ya mananasi (bima ya nsudi ya mbote).

Kutanga: *Daniele 3:47-48*

47 Na nima yandi tubilaka Daniele nde: “Nzambi na nge me luta banzambi yonso ya nene, yandi kele ntotila ya bantotila, yandi muntu ke songaka mambu ya kinsweki sambu nge me zaba kutendula kinsweki yai.”

48 Yandi kumisaka Daniele muntu ya lukumu, yandi pesaka yandi bakado mingi ya kitoko, yandi tulaka yandi guverneri ya provense ya Babilone, yandi tulaka yandi mpi mbuta ya bakonseye na yandi yonso.

Kuyula:

- Ntangu ntotila monaka nde Nzambi me songa Daniele mambu ya kinsweki yai, yandi bakisaka nki sambu na Nzambi?
(Yandi bakisaka nde Yandi

vandaka Nzambi ya banzambi, Nzambi kuluta nene, ya yalaka na zulu ya bamfumu ya nsi-ntoto. Yandi bakisaka mpi nde Nzambi lunga kusonga mambu ya kinsweki ya banzambi ya nkaka (ya biteki) lenda ve kusala.)

- Ebuna, sambu na positio ya Daniele na kisalu, nki salamaka?
(Ntotila tulaka yandi na ntwala sambu yandi kumaka kuyala province ya mvimba ya Babilonia. Yandi mpi kumaka mbuta ya twadisaka bantu ya mayele ya nkaka ya Babilone.)

Kumanisa leso yai:

Daniele zabaka nki mutindu kupesa mvutu na bangiufula ya mpasi. Ata muntu na ntoto yai zaba ve mvutu, kaka lombamba Nzambi, ebuna tuba mambu ya masonga ya Nzambi ta pesa.

Keti beno ke bambuku Timoteo na histoire na luyantiku ya leso na beto? Nki leso Daniele lenda kulonga Timoteo? Ee, kusosa Nzambi, ti kutuba mambu ya masonga.

Mambu ya beto fweti yindula ikele ve, “Nki mvutu muntu zola kuwa?” Yo kele ve “Nki mvutu ta pesa muntu yina kiese?” Mambu ya beto fweti yindula kele konso ntangu kaka, “Nki kele kieleka? Nki kele masonga?” Kana beto tuba masonga, beto zaba nde mvutu kele mbote ata yo natila beto mpasi, to yo natila beto mambu ya mbote. Beto zaba yai sambu beto me landa nzila ya Nzambi, ti beto me pesa Yandi lukumu.

Ee, kana beto zaba ve nki kele mvutu ya masonga, beto kaka sosa Nzambi. Lombamba Nzambi, ti Yandi ta songa beto yo.

Bankunga ya kwenda ti leso yai:**Tuba Masonga**

Beto fweti kaka, kaka, kaka, kaka

Tuba masonga.

Beto fweti tuba kaka masonga.

Sambu Nzambi ke kieleka

Ti Ya' zola kieleka

'Buna beto fweti tuba masonga! Kaka!

'Buna beto fweti tuba masonga!

Munoko ya Masonga

Munoko ya masonga!

Nzambi zola yo.

Munoko ya masonga!

Nzambi ndima yo. O, o...

Munoko ya luvunu!

Nzambi menga yo.

Munoko ya luvunu!

Nzambi buya yo. O, o...

Devoir sambu na bakristo:

Kana nge zaba nde nge me yamba Yesu bonso Mvulusi ya nge, Nzambi zola nge kukuma muntu ya ke tuba masonga. Yai ta lombamba kikesa mingi, kansi Nzambi me pesa beto bakristo mpeve ya boma ve. Keti nge ta tula ngolo kutuba kaka masonga mposo yai ya mvimba? Nge lenda tuba na luzitu ti na mawa, kansi nge fweti tuba mpi mambu ya kieleka, ya masonga. Nzambi pesa nge kikesa sambu nge kuma muntu ya kele na munoko ya masonga.

Kubinga bana na Yesu:

Kana nge me yamba Yesu ntete ve bonso Mvulusi na nge, Nzambi zola nge kuzaba ti kubakisa mambu ya masonga yai: Kukonda Yesu, nge lenda kuguluka ve. Kukonda Yesu, nge lenda kwenda ve na bwala ya Nzambi. Nge lenda vanda na kinduku ve ti Nzambi.

Nge ke na mfunu na Yandi kaka. Yandi zola nge. Yandi fwaka na zulu ya kulunsi

sambu na kugulusa nge na masumu. Yandi me telama na lufwa; Yandi kele na moyo bubu, ebuna Yandi lenda gulusa nge kana nge ta binga zina na Yandi.

Kana nge me binga Yandi ntete ve kulomba Yandi kugulusa nge, keti nge ta binga Yandi bubuyai? Mono ta vanda awa na nima ya classe, ti mono ta vanda na kiese kusadisa konso nani zola ndima Yesu bubuyai.

===

NSUKA YA LESO 4

===

LESSON 5—KIKESA kubuya bisambu ya luvunu

Leso yai ke monika na ndambu ya Bible ya beto ke binga ‘Kuwakana ya Ntama’ na: Daniele 3:1-30

(Atasio, longi! Beto me pesa baverse yonso, ata yo kele ndaa, kaka sambu na kupesa nge mpila kuyidika lesu mbote. Nge ta tangila bana baverse yai yonso ve, kansi kaka baverse ya beto pesa na ‘Malongi ya Nene ya Leso Yai’. Baverse ya nkaka nge ta sommariser (nge ta pesa kaka bangindu ya nene na nkufi yonso.)

Daniele 3:1: Ntotila Nabukodonozore salaka kiteki mosi ya wolo, nda na yo bametre makumi tatu (30m), nene na yo bametre tatu (3m); ebuna yandi tedimisaka yo na nseke ya Dura na provense ya Babilone.

2 Ntangu yai yandi bingaka bantu yonso ya nene ya kimfumu na yandi ti bantu ya nkaka yina ke salaka na baprovence na kwisa kisika mosi. Yandi bingaka bo na kwisa kutala ntangu bo ke sala fete ya kiteki ya yandi me tedimisa.

3 Bo yonso kwisaka sambu na fete yango, bo telamaka na ntwala ya kiteki yango.

4 Muntu mosi yina vandaka kubula tango tubaka na ndinga ya ngolo nde: “Beno yonso, ata beno kele nki dikanda to nki ndinga,

5 ntangu beno ta wa makelele ya bampungu, ya bagitare, ya bangoma ti ya bima ya nkaka ya miziki, beno yonso beno fweti fukama ti kusambila kiteki ya wolo ya ntotila Nabukodonozore me tedimisa.

6 Konso muntu yina ta fukama ve to ta sambila ve kiteki, bo ta losa yandi na mbala mosi na furu yina ya tiya ke pelaka ngolo.”

7 Ebuna ntangu bantu waka makelele ya miziki yina yonso, bo yonso fukamaka, bo sambilaka kiteki yango yina.

8 Na ntangu yo yina bantu ya nkaka ya Babilonia kwendaka kufunda Bayuda na ntotila Nabukodonozore.

9 Bo tubilaka yandi nde: “Mfumu, kimfumu na nge kuzinga tii kuna!

10 Mfumu, nge pesaka nsiku nde ntangu bo ke yantika kubula miziki mpidiyai, bantu yonso fweti fukama ti kusambila kiteki na nge ya wolo.

11 Ebuna konso muntu yina me fukama ve to me sambila ti kusambila yo ve, bo fweti losa yandi na furu yina ya tiya ke pelaka ngolo.

12 Kansi ke na Bayuda yai Shadraki, Meshaki ti Abedi-Nego ya nge tulaka na kisalu ya kutalaka provense ya Babilone, bo me zitisa ve nsiku na nge mfumu. Bo ke sambaka ve nzambi na nge, bo me fukama mpi ve na ntwala ya kiteki ya nge tedimisaka.”

13 Ntotila Nabukodonozore waka makasi mingi mpenza, yandi tubaka nde: “Beno kwisa kunata bantu yina tatu awa na mono!” Ntangu bo kumaka na meso ya ntotila,

14 yandi tubaka na bo nde “Shadraki, Meshaki, Abedi-Nego, keti ya kieleka beno ke buyaka na kusamba nzambi na mono, beno me buya mpi na kufukama na ntwala ya kiteki ya mono tedimisaka?

15 Ntangu yai, kana beno wa diaka makelele ya miziki, beno fukama, beno sambila kiteki. Kana beno buya kusala mpidina, bo ta baka beno ti kulosa beno na mbala mosi na furu yina ya tiya ke pelaka ngolo. Keti beno ke yindula nde ke na nzambi ya nkaka yina lenda gulusa beno na maboko na mono?”

16 Shadraki, Meshaki ti Abedi-Nego vutulaka nde: “Mfumu, beto mpila ya kupesa nge mvutu kele ve.

17 Nzambi yina ya beto ke sadilaka, kana yandi zola gulusa beto na tiya ti na maboko na nge, yandi ta gulusa beto kaka.

18 Kansi ata yandi gulusa beto ve mfumu, zaba nde beto ta samba nzambi na nge ve, beto ta fukama mpi ve na ntwala ya kiteki yina ya wolo ya nge tedimisaka.”

19 Ntangu yai ntotila Nabukodonozore kumaka kisakasaka, ilungi na yandi kumaka mbwaki, yandi waka makasi mingi sambu na Shadraki, Meshaki ti Abedi-Nego. Yandi songaka bantu na yandi nde: “Beno tula tiya mingi mbala nsambwadi mutindu beno ke tulaka ntete!”

20 Ebuna yandi songaka mpi basoda na yandi ya ngolo mpenza nde: “Beno kanga bana yai tatu bansinga, beno losa bo na kati ya tiya yina.”

21 Basoda kangaka bo bansinga ti bilele na bo yonso ya bo vandaka na yo na nitu: bakazaka, basimisi, mambu ti bilele ya nkaka, bo losaka bo na furu yango.

22 Sambu ntotila tubaka nde bo tula tiya mpenza, tiya lutanaka mingi, yo yokaka bantu yina nataka bana-Bayuda.

23 Shadraki, Meshaki ti Abedi-Nego, mutindu bo vandaka kaka ya kukanga na bansinga, bo bwaka na kati-kati ya tiya.

24 Ntangu yai ntotila Nabukodonozore yitukaka, yandi telemaka na mbala mosi ti kuyula bantu na yandi nde: “Keti beno me losa ve na tiya bantu tatu ya beto kangaka bansinga?” Bantu na yandi vutulaka nde: “E mfumu, yo kele mpidina.”

25 Ntotila nde: “Ebuna ntangu yai, sambu na nki mono ke mona bantu iya ke tambula-tambula na kati ya tiya? Bo kele ya kukanga ve, bo mpi ke monika ve nde bo ke wa mpasi, ebuna muntu ya iya ke monika bonso wanzio.”

26 Ebuna ntotila Nabukodonozore kwendaka penepene na furu, yandi bingaka na ndinga ya ngolo nde: “Shadraki,

Meshaki, Abedi-Nego, beno bantu ya Nambi-Mpungu, beno kwisa kubasika!” Nswalu bo kwisaka kubasika.

27 Bantu yonso ya nene ya ntotila Nabukodonozore kwisaka kisika mosi na kutala bantu yai kupiaka ve tiya. Bansuki na bo ti bilele na bo yo piaka tiya ve; bo vandaka kubasika mpi ata nsudi ya tiya ve.

28 Ntotila tubaka nde: “Lukumu na Nzambi ya Shadraki, Meshaki, ti Abedi-Nego. Yandi me tinda wanzio na yandi na kwisa kugulusa bantu yai ke sambaka yandi ti kutula yandi ntima. Bo lemfukilaka ve nsiku na mono, bo zolaka kufwa sambu bo fukamaka ve, bo sambaka ve nzambi ya nkaka, kaka nzambi na bo mosi.

29 Yo yina, mono ke tula ntangu yai nsiku nde bantu yonso, ata yandi kele nki dikanda to nki ndinga, kana yandi tuba mambu ya mbi sambu na nzambi ya Shadraki, Meshaki ti ya Abedi-Nego, muntu yina bo fweti zenga yandi bitini-bitini, nzo na yandi bo ta panza-panza yo. Nzambi ya nkaka kele ve yina lenda gulusa bantu mutindu yai.”

30 Ebuna ntotila Nabukodonozore pesaka Shadraki, Meshaki ti Abedi-Nego bisalu ya kuluta lukumu na provense ya Babilone.

Kuyidika sambu na leso yai:

Tanga baverse yai mbala mingi sambu na kubakisa histoire yina. Longuka ‘Verse ya Kulonguka’ ti tuba yo na munoko. Longuka bankunga ti sala yo pratike. Yidika ritima sambu na ‘Repetitio ritimika,’ ti sala yo mpi pratike. Tanga ‘Kusonga Inki Me Salama’ na konso kitini ya leso sambu na kubakisa kusonga bana kusala nki.

Verse ya Kulonguka:

Yezaya 42:8

Mono muntu kele Mfumu Nzambi,

Yo yina zina na mono!

Lukumu na Mono, Mono ta pesa

Yo ve na nzambi ya nkaka,

Ata na biteki mpi ve!

Bankunga ya kwenda nzila mosi ti leso yai:

Yonso keke na Mukanda 'Bankunga ya Ecodim':

Nzambi ikeke nene

Nani keke ngolo?

Vutuka, Afrika, Vutuka!

Banzambi ya nkaka

Kikuma ya Leso:

Na nsuka ya leso yai, bana ta bakisa nde Nzambi zola ti Yandi sosa bisambu na beto yonso, luzolo na beto yonso, kulemfuka na beto yonso. Ee, kaka Yandi ke lunga kubaka yina yonso, sambu kaka Yandi gangaka beto ti pesaka beto moyo. Yo yina, bana ta buya mpukumunu kusamba to kusadila to kusosa banzambi ya nkaka. Bo ta pesa luzolo na bo yonso ti bisambu na bo yonso na Mfumu Nzambi Mpungu kaka.

Kulanda devoir ya mposo me luta:

Na mposo me luta, beto lombaka beno bakristo kutula ngolo kukuma bantu ya tuba masonga ntangu yonso, bantu ya buya luvunu. Nani ta songa beto mutindu yandi mekaka kukuma muntu ya masonga na mposo me luta?

Kuyantika Leso:

Bakristo mingi samba Nzambi kana yonso ke salama na mpila ya mbote. Kansi kana ntangu ya mpasi kwisa, kana bo mona nde Nzambi ke pesa ve nswalu mvutu ya bisambu yina ya bo ke sosaka, bo yantika kusosa bampeve ya nkaka kusadisa bo.

Transitio na Leso ya Bible:

Na leso ya bubu, beto ta mona bantu ya vandaka kwikama kusamba kaka Nzambi, ata na ntangu ya monikaka bonso yo ta vanda mpasi ya mingi ya kuluta. Beto ke

landa diaka na mukanda ya Bible ya beto binga mukanda ya Daniele, kapu 3.

Malongi ya Nene ya Leso Yai na Bandambu 9:

1. Ntotila tedimisaka kiteki ya nene; yandi songaka bantu ya nene kukwisa na fete ya kiteki yina. Daniele 3:1-2

Kutuba na nkufi (somariser):

Daniele 3:1-2:

Ntotila Nabukodonozore salaka kiteki mosi ya nene ti tedimisaka yo. Yandi songaka bantwadisi ti bantu ya nene yonso kukwisa sambu na fete ya kutedimisa na yo. (Ee, yai keke Ntotila Nebukodonozore ya Daniele songaka ndosi na yandi, ntotila yina ya pesaka ordre nde muntu lenda tuba ve mambu ya mbi sambu na Nzambi ya Daniele. Yo ke monika nde yandi ke vilaka mambu ya Nzambi me songa yandi.

Kuyula:

- Ntotila Nabukodonozore tedimisaka nki?
(Kiteki mosi ya nene)
- Yandi bingaka nani kukwisa na fete ya kutedimisa na yo?
(Bantwadisi ti bantu yonso ya nene ya Babilone)

Kusonga nki me salama:

Banduku ya Daniel vandaka bantu ya mfunu, yo yina bo mpi bakaka ordre kukuma na fete ya kutedimisa ya kiteki.

Bana lenda songa bageste kusonga nki mutindu banduku ya Daniele salaka ntangu bo bakaka ordre yina. Bo zabaka mbote nde bo lenda ve kufukumina kiteki, to sambila yo, sambu ndinga ya Nzambi songaka bo kusambila Yandi kaka. Nki mutindu beno banza bo solulaka ntangu yina?

Bana songa yo.

2. Ntotila songaka bantu yonso nde, ntangu bo wakaka makelele ya misiki, bo fweti fukama ti sambila kiteki. Kana ve, bo ta fwa bo na furu ya tiya. Daniele 3:3-6

Kutuba na nkufi (somariser):

Daniele 3:3

Yo yina, bantwadisi ti bantu ya nene ya konso parti ya nsi-ntoto, bo kwisaka sambu na fete ya kutedimisa ya kiteki, ti bo telemaka na ntwala ya kiteki bonso ntotila me songa bo kusala.

Kutanga: Daniele 3:4-6

4 Muntu mosi yina vandaka kubula tango tubaka na ndinga ya ngolo nde: "Beno yonso, ata beno kele nki dikanda to nki ndinga,

5 ntangu beno ta wa makelele ya bampungu, ya bagitare, ya bangoma ti ya bima ya nkaka ya miziki, beno yonso beno fweti fukama ti kusambila kiteki ya wolo ya ntotila Nabukodonozore me tedimisa.

6 Konso muntu yina ta fukama ve to ta sambila ve kiteki, bo ta losa yandi na mbala mosi na furu yina ya tiya ke pelaka ngolo."

Kuyula:

- Nki mutindu beto zaba nde bantu mingi ya mutindu na mutindu me vukana sambu na fete yina? (Muntu ya vandaka kubula tango, ya vandaka sielo ya ntotila, tubaka "ata nki dikanga ti nki ndinga." Yo yina, yo ke songa nde bantu ya makanda mingi ti ya bandinga mingi vandaka kuna.)
- Bo bulaka misiki ya nki mutindu? (Ya mutindu mingi.)

- Ntangu bantu waka misiki yina, bo fweti sala nki? (Bo fweti fukama ti sambila kiteki yina.)
- Kana muntu kusambila kiteki ve, nki ta vanda ndola na yandi? (Bo ta yoka yandi na furu ya tiya.)
- Ndola yina ta salama nki ntangu? (Nswalu, kaka ntangu yo yina.)

Kusonga nki me salama:

Beto zola ve kulomba bana ata kusakana bonso bo ke sambila kiteki, ebuna bo lenda sala bageste bonso bo ke bula misiki mutindu ya mutindu.

Repetitio Ritimika:

Ntwadisi: Bantu fweti kusala nki?
Bana: Fukama ti kusambila kiteki.

Ntwadisi: Nani me songa bo kusala mpidina?

Bana: Ntotila me songa yo!

(Bo tuba mambu yina bonso mbala 3)

3. Bo bulaka misiki ti bantu fukamaka sambu na kusambila kiteki. Daniele 3:7

Kutanga: Daniele 3:7

7 Ebuna ntangu bantu waka makelele ya miziki yina yonso, bo yonso fukamaka, bo sambilaka kiteki yango yina.

Kuyula:

- Ntangu bantu waka misiki, bo salaka nki? (Bo fukamaka ti bo sambilaka kiteki yina. Bo lemfukaka na ndinga ya ntotila.)
- Kiteki yina, yo me sadisaka bo ve ata fioti. Ebuna, sambu na nki nge banza bo fukamaka ti bo sambilaka yo? (Sambu ntotila me sila nde yandi ta

fwa bo na tiya kana bo sala ve mutindu yandi me tuba.)

4. Bantu ya nkaka fundaka Bayuda na ntotila, nde bo me sambila kiteki yina ve. Daniele 3:8-12

Kutanga: *Daniele 3:8-12*

8 Na ntangu yo yina bantu ya nkaka ya Babilonia kwendaka kufunda Bayuda na ntotila Nabukodonozore.

9 Bo tubilaka yandi nde: “Mfumu, kimfumu na nge kuzinga tii kuna!

10 Mfumu, nge pesaka nsiku nde ntangu bo ke yantika kubula miziki mpidiyai, bantu yonso fweti fukama ti kusambila kiteki na nge ya wolo.

11 Ebuna konso muntu yina me fukama ve to me sambila ti kusambila yo ve, bo fweti losa yandi na furu yina ya tiya ke pelaka ngolo.

12 Kansi ke na Bayuda yai Shadraki, Meshaki ti Abedi-Nego ya nge tulaka na kisalu ya kutalaka provense ya Babilone, bo me zitisa ve nsiku na nge mfumu. Bo ke sambaka ve nzambi na nge, bo me fukama mpi ve na ntwala ya kiteki ya nge tedimisaka.”

Kuyula:

- Nani fundaka Bayuda na ntotila? (Bantu ya nkaka ya Babilonia)
- Nki mutindu bo tubaka ya ta benda lulendo ya ntotila? (Bo tubaka nde Bayuda me songa yandi luzitu ve sambu bo me sambilaka ve kiteki na yandi.)
- Sambu na nki nge banza bantu fundaka bana Bayuda mutindu yina? (Bo zola nde Bayuda kumona mpasi. Mbala ya nkaka bo waka kimpala, sambu ntotila monaka Bayuda na disu ya mbote.)

- Daniele vandaka ya nki dikanda? (Yandi ti banduku na yandi vandaka Bayuda ya ntotila me kanga na Yeruselemi. Yandi me nata bo na Babilone kuzinga kuna.)

5. Na makasi mingi, ntotila bingaka Bayuda ti songaka bo diaka nde bo fweti lemfuka, bo fweti sambila kiteki yina. Daniele 3:13-15

Kutanga: *Daniele 3:13-15*

13 Ntotila Nabukodonozore waka makasi mingi mpenza, yandi tubaka nde: “Beno kwisa kunata bantu yina tatu awa na mono!” Ntangu bo kumaka na meso ya ntotila,

14 yandi tubaka na bo nde “Shadraki, Meshaki, Abedi-Nego, keti ya kieleka beno ke buyaka na kusamba nzambi na mono, beno me buya mpi na kufukama na ntwala ya kiteki ya mono tedimisaka?

15 Ntangu yai, kana beno wa diaka makelele ya miziki, beno fukama, beno sambila kiteki. Kana beno buya kusala mpidina, bo ta baka beno ti kulosa beno na mbala mosi na furu yina ya tiya ke pelaka ngolo. Keti beno ke yindula nde ke na nzambi ya nkaka yina lenda gulusa beno na maboko na mono?”

Kuyula:

- Ntangu ntotila waka mpila ya bantu fundaka Bayuda, yandi salaka nki? (Yandi bingaka bana-Bayuda ti yandi yulaka bo kana mpila bantu me funda bo vandaka kieleka. Bo ndimaka nde yo vandaka kieleka, ebuna yandi songaka bo diaka nde bo fweti kulemfuka.)
- Na nsuka ya masolula na bo, mfumu yulaka bo nki? (Keti beno ke yindula nde ke na nzambi ya nkaka yina lenda gulusa beno na maboko na mono?)

- Ntotila vandaka kuvila nki?
(Daniele me songa yandi dezia nde Nzambi ya zulu lenda sala yina ya banzambi ya biteki lenda kusala ve. Banzambi ya bamagicien ti banganga ngombo sadilaka, bo monaka ve mpila kusonga ntotila ndosi na yandi, kansi Mfumu Nzambi ya zulu, Nzambi-Mpungu, Yandi songaka ndosi yina na sielo na Yandi Daniele. Nzambi me songa ntotila diaka ndosi kusonga nde Yandi Nzambi vandaka na zulu ya bamfumu yonso. Ntotila ndimaka yo ntangu yina, kansi sesepiyai yandi ke sala bonso yandi me vila. Yandi ke sala bonso yandi lenda sala konso mutindu yandi ke zola.)

Repetitio ritimika:

Na kimvuka, bana yonso tuba mbala
3 na ritima:

Nani nzambi ta gulusa beno na
maboko na mono?

6. Bana Bayuda vutulaka nde, Nzambi na bo lunga kugulusa bo, kansi, ata kana Yandi gulusa bo ve, bo ta sambila kiteki ve. Daniele 3:16-18

Kutanga na ndinga mosi ya

luzitu: *Daniele 3:16-18*

16 Shadraki, Meshaki ti Abedi-Nego vutulaka nde: “Mfumu, beto mpila ya kupesa nge mvutu kele ve.

17 Nzambi yina ya beto ke sadilaka, kana yandi zola gulusa beto na tiya ti na maboko na nge, yandi ta gulusa beto kaka.

18 Kansi ata yandi gulusa beto ve mfumu, zaba nde beto ta samba nzambi na nge ve, beto ta fukama mpi ve na ntwala ya kiteki yina ya wolo ya nge tedimisaka.”

Kuyula:

- Nani kele Nzambi ya vandaka na ngolo kugulusa bo na furu ya tiya?
(Bo tubaka nde Yandi vandaka “Nzambi yina ya beto ke salaka.” Yandi kele Nzambi Mpungu ya gangaka bima yonso.)
- Ata bo kwikilaka nde Nzambi ta gulusa bo, keti bo monaka nde Yandi fweti gulusa bo kaka?
(Ikele ve. Bo tubaka nde, “ata Yandi gulusa beto ve.” Kansi, ata bo kufwa, bo ndimaka ve kusambila kiteki.)
- Sambu na nki nge banza nde bo ndimaka ve kusambila kiteki, ata bo zabaka nde ndola ta vanda lufwa mosi ya mpasi?
(Bo sambilaka Mfumu Nzambi Mpungu. Bo bakisaka nde Yandi ya salaka zulu ti ntoto, Yandi vandaka mpi na ngolo kugulusa bo. Kansi ata kana Yandi ta zola ve na lukanu na Yandi kugulusa bo, Yandi me bikala kaka ya kulunga kubaka bisambu yonso ti luzolo yonso ya bo lenda pesa. Kusambila kiteki ta vanda bonso kuvwenza Nzambi.)
- Keti nge lenda bambuka nsiku ya Nzambi pesaka, ya Yandi tubaka nde beto fweti sambila Yandi kaka, kansi biteki ve?
(Na kati ya Bansiku Kumi ya nene ya Nzambi pesaka, nsiku ya ntete kele nde beto samba Nzambi kaka. Nsiku ya zole kele nde be sala biteki ve, beto fukamaka ve na ntwala na bo, beto sambila bo mpi ve. Kana bo lemfuka na nsiku ya ntotila Nebukodonozore, mbala mosi bo ta landa ve bansiku zole ya ntete-nete ti ya nene-nene ya Nzambi na bo.)

Repetitio ya ritima:

Na kimvuka, bana yonso kutuba:
 “Beto sadila ve kiteki na nge,
 beto lenda sambila yo ve.
 Ikele ve. Ikele ve.
 Beto ke sambilaka Nzambi Mpungu,
 Nzambi Mpungu kaka!

7. Na makasi ya ngolo, ntotila songaka nde bo losa bo na tiya ya ngolo-ngolo, ti bo salaka mpidina. Tiya yina fwaka bo ya losaka bana Bayuda na kati. Daniele 3:19-23

Kutanga: *Daniele 3:19-23.*
19 Ntangu yai ntotila Nabukodonozore kumaka kisakasaka, ilungi na yandi kumaka mbwaki, yandi waka makasi mingi sambu na Shadraki, Meshaki ti Abedi-Nego. Yandi songaka bantu na yandi nde: “Beno tula tiya mingi mbala nsambwadi mutindu beno ke tulaka ntete!”

20 Ebuna yandi songaka mpi basoda na yandi ya ngolo mpenza nde: “Beno kanga bana yai tatu bansinga, beno losa bo na kati ya tiya yina.”

21 Basoda kangaka bo bansinga ti bilele na bo yonso ya bo vandaka na yo na nitu: bakazaka, basimisi, mampu ti bilele ya nkaka, bo losaka bo na furu yango.

22 Sambu ntotila tubaka nde bo tula tiya mpenza, tiya lutanaka mingi, yo yokaka bantu yina nataka bana-Bayuda.

23 Shadraki, Meshaki ti Abedi-Nego, mutindu bo vandaka kaka ya kukanga na bansinga, bo bwaka na kati-kati ya tiya.

Kuyula:

- Nki mutindu luse ya ntotila songaka nde yandi me wa

makasi?
 (Ilungi kumaka mbwaka.)

- Ntotila dezia me tuba nde ndola ta vanda lufwa ya tiya. Nki ndola ya kuluta ntotila yikaka sambu na makasi na yandi? (Yandi songaka nde bo tula furu tiya mbala nsambwadi kuluta yina ya yo vandaka ntete.)
- Ata bana ya Bayuda mekaka kutina ve, bo salaka bo nki sambu bo lenda ve kutina? (Bo kangaka bo bansinga.)
- Keti bo katulaka bo bilele na ntwala kulosa bo na tiya? (Ikele ve. Bilele na bo yonso me bikala na bo. Mbala ya nkaka mabanza vandaka nde bilele na bo ta simba tiya na ntwala ya banitu.)
- Nki salamaka na bantu ya losaka bo na tiya? (Mpila tiya lutanaka, yo fwaka bo kaka sambu bo vanda penepene na yo.)
- Nki salamaka na bana ya Bayuda? (Bo bwaka na kati ya tiya.)
- Kikesa na bo, kubuya bisambu ya kifu ata bo kufwa na mpasi, bana ya Bayuda kuzwaka yo nki mutindu? (Yo me monika nde bo me zenga na ntima kuvanda kwikama kaka na Nzambi ti kulemfuka na Yandi kaka, ata na ntangu ya mbote to na ntangu ya mpasi. Yai me pesa bo kikesa.)

Kusonga nki me salama:

Kusola mwana-bakala mosi kusala bageste bonso ntotila, bana tatu kusala bonso bana Bayuda, ti bantu tatu

kukanga bana Bayuda bansinga.

8. Ntotila yitukaka ntangu yandi monaka bantu iya ke tambula na kati ya tiya bonso yo ke pesa bo mpasi ve. Muntu ya iya kumonika bonso wanzio. Daniele 3:24-25

Kutanga: *Daniele 3:24-25*

24 Ntangu yai ntotila Nabukodonozore yitukaka, yandi telemaka na mbala mosi ti kuyula bantu na yandi nde: “Keti beno me losa ve na tiya bantu tatu ya beto kangaka bansinga?” Bantu na yandi vutulaka nde: “E mfumu, yo kele mpidina.”

25 Ntotila nde: “Ebuna ntangu yai, sambu na nki mono ke mona bantu iya ke tambula-tambula na kati ya tiya? Bo kele ya kukanga ve, bo mpi ke monika ve nde bo ke wa mpasi, ebuna muntu ya iya ke monika bonso wanzio.”

Kuyula:

- Bo losaka bantu ikwa na kati ya furu ya tiya?
(Bantu tatu, bana ya Bayuda.)

Kusonga nki me salama:

Bana nangula misapi tatu, ti tanga yo ‘mosi, zole, tatu.’

Kulanda ya kuyula:

- Ntotila monaka bantu ikwa na kati ya tiya?
(Iya.)

Kusonga nki me salama:

Bana nangula misapi iya ti tanga yo: ‘mosi, zole, tatu, iya.’

Kulanda ya kuyula:

- Ntotila tulaka bantu tatu na tiya, ti bo vandaka kukanga bansinga. Ntangu yandi talaka bo, keti bo vandaka ya kukanga?

(Ikele ve. Bo yonso vandaka kukanga diaka ve.)

- Bo me fwa ve, ti bo vandaka kuboka na mpasi ve. Bo vandaka kusala nki (Bo vandaka kutambula na tiya, kumona mpasi ve.)
- Muntu ya iya monikaka bonso nani?
(Ntotila monaka yandi bonso wanzio. Bantu mingi bakisa nde Yandi bonso Mwana ya Nzambi, Yesu Kristo.)

Repetitio ritimika:

Bantu tatu kotaka na tiya,
Kansi iya tambulaka na yo.

Ata muntu monaka mpasi ve
Sambu Yesu tambulaka na bo!

9. Ntotila pesaka Nzambi luzitu, ti yandi pesaka bana Bayuda kusalu ya kuluta lukumu kuna na Babilone.

Kutanga: *Daniele 3:28-30*

28 Ntotila tubaka nde: “Lukumu na Nzambi ya Shadraki, Meshaki, ti Abedi-Nego. Yandi me tinda wanzio na yandi na kwisa kugulusa bantu yai ke sambaka yandi ti kutula yandi ntima. Bo lemfukilaka ve nsiku na mono, bo zolaka kufwa sambu bo fukamaka ve, bo sambaka ve nzambi ya nkaka, kaka nzambi na bo mosi.

29 . . . . Nzambi ya nkaka kele ve yina lenda gulusa bantu mutindu yai.”

30 Ebuna ntotila Nabukodonozore pesaka Shadraki, Meshaki ti Abedi-Nego bisalu ya kuluta lukumu na provense ya Babilone.

Kuyula:

- Ntotila sakumunaka nani?
(Yandi sakumunaka Nzambi ya bana Bayuda tatu yina— Shadraki, Meshaki, ti Abedi-Nego. Bo sambilaka Mfumu Nzambi Mpungu, kaka Nzambi yina ya beto bakristo ke sadila bubuyai.)
- Ntotila bakisaka nki sambu na Nzambi na bo?
(Nzambi ya nkaka kele ve yina lenda gulusa bantu mutindu yai. Yandi tubaka mpidina.)

Kusonga nki me salama:

Bana lenda sakumuna Nzambi samu na mpila Yandi me gulusa bana Bayuda tatu yina. Bo sakumuna Yandi mpi sambu Yandi lenda sadisa bo ti gulusa bo na mambu yonso ya kingonsa kana bo kele kwikama na Yandi.

Repetitio ritimika:

(Bana yonso):
Bo vandaka kikesa!
Bo ndimaka ve kufukama!
Bo sambaka ve kiteki!
Ye tiya simbaka bo ve.

Devoir sambu na bakristo:

Kana nge zaba Yesu, bampukumunu ta vanda mingi kubenda nge kusambila banzambi ya nkaka, to kusala masumu ya nge zaba mukristo fweti kusala ve. Banzambi ya nkaka lunga ve kubaka bisambu ti luzolo na beto, sambu nzambi ya nkaka ve gangaka beto ti pesaka beto moyo. Keti nge ta zenga kuzola ti kusamba Mfumu Nzambi Mpungu, Yandi mosi, Yandi kaka?

Kana nge me pesa ndambu ya bisambu ti luzolo na nge na nzambi ya nkaka, mono ke pesa nge mukristo devoir yai: Bika mambu yai ya kukabisa bisambu na nge, ndambu na

Nzambi ti ndambu na nzambi ya nkaka. Yantika kupesa bisambu na nge yonso ti luzolo na nge yonso na Nzambi ya ke lunga na yo, sambu Yandi pesaka moyo na Yandi sambu na kugulusa nge.

Kubinga bana na Yesu:

Mbala ya nkaka nge zaba Yesu ntete ve. Mbala ya nkaka nge me yamba Yandi ntete ve bonso Mvulusi na nge. Zaba nde Yandi zola nge. Yandi zola nge kuvanda na fami na yandi, muntu na yandi mosi, dimeme na yandi.

Kana nge me ndima Yandi ntete ve, Yesu ke kinga mpila nge ta zenga. Keti nge ta ndima Yandi bubu? Keti nge ta tuba “Ee” na kuzolo na Yandi? Kana nge ke na mfunu ya lusadisu na mambu yina, kaka kusonga mono na nima ya classe, to konso ntangu nge ta mona mono na mposo yai. Mono ta vanda na kiese ya mingi kusadisa nge kukangula ntima na nge na Yesu.

===

NSUKA YA LESO 5

===

Leso 6—KIKESA kuvanda kwikama ti kukonda nsoni na mambu ya lombilu.

Malongi ya leso yai ke monika na Bible na: Daniele 6:1-29

(Atasio, longi! Beto me pesa baverse yonso, ata yo kele ndaa, kaka sambu na kupesa nge mpila kuyidika lesa mbote. Nge ta tangila bana baverse yai yonso ve, kansi kaka baverse ya beto pesa na ‘Malongi ya Nene ya Leso Yai’. Baverse ya nkaka nge ta sommariser (nge ta pesa kaka bangindu ya nene na nkufi yonso.)

6:1 Ebuna Dariusi, ntotila ya nsi ya Media, botulaka kimfumu na bwala Babilone. Na ntangu yina Dariusi vandaka na bamvula makumi sambana na zole (62).

2 Dariusi zengaka nde, na kimfumu na yandi yonso yandi fweti tula baguvenere yango sambu kisalu na yandi kubeba ve.

3 Yandi solaka Daniele ti bantu ya nkaka zole na kutalaka baguvernere yango sambu kisalu na yandi kubeba ve.

4 Ntama ve ntotila monaka nde Daniele me luta bantu yina ya nkaka zole ti baguvernere yonso na kusala kisalu mbote. Yo yina yandi yindulaka na kutula yandi na kutalaka bisalu yonso na kimfumu na yandi.

5 Ntangu yai bantu yina ya nkaka zole ti baguvernere sosaka mpila ya kukanga Daniele na mambu ya mbi na kisalu na yandi, kansi bo kukaka ve sambu Daniele vandaka muntu ya mbote mpenza, yandi vandaka kusala ata mambu mosi ya mbi ve na kisalu na yandi.

6 Bo tubanaka bo na bo nde: “Kana beto kanga yandi ve na mambu yina me tadila Nzambi na yandi, beto ta mona ve ata kima mosi ya mbi ya kufundila yandi.”

7 Yo yina bo kwendaka kutuba na ntotila nde: “Mfumu Dariusi, kimfumu na nge kuzinga tii kuna!

8 Beto yonso bantu ya nene na kimfumu na nge, beto me zaba nde kana nge mfumu me basisa nsiku, bantu fweti landa yo kaka. Mfumu, beto me wakana na kupesa nge ngindu yai: Tula nsiku nde bilumbu makumi tatu (30) ya mvimba ata muntu mosi ve lenda lomba konso kima yina na konso nzambi to na konso muntu yina, kaka na nge mfumu. Muntu yina ta landa nsiku yai ve, bo fweti losa yandi na dibulu ya bantambu (bankosi).

9 Ebuna mfumu, basisa nsiku yai, tula yo diboko na mpila nde muntu lenda katula yo ve, mutindu ke vandaka bansiku na beto bantu ya Media ti ya Persia.”

10 Ntotila Dariusi salaka mutindu bo tubaka.

11 Ntangu Daniele waka nsiku yina, yandi kwendaka na nzo. Na shambre na yandi yina vandaka na etaze, kuvandaka na bafenetre ke tala na ndambu ya Yeruzalemi. Daniele vandaka na kifu ya kukangula bafenetre yina ti kufukama sambu na kusamba Nzambi mbala tatu konso kilumbu. Na kilumbu yai mpi yandi salaka mutindu mosi.

12 Bambeni na yandi monaka yandi ke samba Nzambi ngolo.

13 Ebuna bo kwendaka kufunda yandi na ntotila nde: “Mfumu, si nge tulaka nsiku nde bilumbu makumi tatu yai ke kwisa muntu lenda lomba kima ve na konso nzambi to na konso muntu yina, kaka na nge. Ebuna kana muntu kulanda ve nsiku yai, bo ta losa yandi na dibulu ya bantambu.” Ntotila tubaka nde: “E, mono tulaka nsiku mpidina. Yo kele bonso nsiku ya bantu ya Media ti ya Persia, yo lenda katuka ve.”

14 Ntangu yai bo tubaka diaka na ntotila nde: “Daniele, muntu mosi na kati ya bantu

yina ya bo kangaka na ntoto ya Yuda, yandi ke zitisa nge ve, mfumu; yandi ke landa mpi ve nsiku ya nge tulaka, yandi ke samba kaka Nzambi na yandi mbala tatu konso kilumbu.”

15 Ntangu ntotila waka mambu yai, yandi monaka mpasi mingi na ntima, yandi yindulaka nde yandi fweti sadisa Daniele. Yandi vandaka kusosa kaka mpila ya kugulusa yandi tii kuna mpimpa kubwaka.

16 Kansi bantu yango kwisaka kuvutuka diaka na ntotila, bo tubilaka yandi nde: “Mfumu, nge zaba nde na nsiku ya bantu ya Media ti ya Persia, kana ntotila me tula nsiku bo lenda katula yo diaka ve.”

17 Ebuna ntotila songaka bantu na yandi na kwenda kusimba Daniele ti kulosa yandi na dibulu ya bantambu, Yandi tubilaka Daniele nde: “Nzambi na nge yina ya nge ke sadilaka ntangu yonso, yandi gulusa nge.”

18 Bo bakaka ditadi, bo kwendaka kutula yo na munoko ya dibulu. Ntotila tulaka kashe na yandi mosi ti kashe ya bantu na yandi ya nene na zulu ya ditadi yina na mpila nde muntu kumeka ve kubasisa Daniele.

19 Ntotila vutukaka na nzo na yandi; mpimpa yina ya mvimba yandi diaka ve, yandi lalaka ve, yandi sakanaka mpi ve.

20 Na suka-suka ntotila telamaka, yandi kwendaka ntinu na dibulu ya bantambu.

21 Ntangu yandi kumaka penepene na dibulu yango, yandi bingaka Daniele na mawa yonso nde: “Daniele, muntu ya Nzambi ya moyo! Keti Nzambi yina ya nge ke sadilaka ntangu yonso kukaka kugulusa nge na bantambu?”

22 Daniele vutulaka nde: “Mfumu, kimfumu na nge kuzinga tii kuna!

23 Nzambi tindaka wanzio na yandi, yandi kangaka minoko ya bantambu sambu bo sala mono kima ve, Yandi salaka mpidina sambu yandi zabaka nde mono ke na mambu ve, mono salaka nge mfumu mbi ve.”

24 Ntotila Dariusi vandaka kiese mingi, ebuna yandi songaka bantu na kubasisa Daniele na dibulu. Bo basisaka yandi, bo monaka ata mputa mosi ve na nitu na yandi sambu yandi tulaka ntima na Nzambi.

25 Ntangu yai ntotila tubaka nde: Bantu yonso yina fundaka Daniele, bo ti bankento na bo ti bana na bo, bo losa bo na dibulu ya bantambu.” Bo losaka bo na dibulu; ntangu bo me kuma ntete ve na nsi ya dibulu, bantambu yambaka bo, yo buka-bukaka mikwa na bo yonso.

26 Ebuna ntotila Dariusi sonikilaka bantu yonso, ata bo vandaka nki dikanda to nki ndinga, nde: “Mbote na beno.

27 Mono ke songa bantu yonso ya kimfumu na mono ya mvimba nde bo fweti tina Nzambi ya Daniele boma ti kuzitisa yandi.

“Yandi kele Nzambi ya moyo, yandi mpi ta yalaka tii kuna.

Kimfumu na yandi ta fwa ve ata fioti, ngolo na yandi mpi ta mana ve tii kuna.

28 Yandi ke gulusaka bantu, Yandi ke salaka bidimbu ti mambu ya kuyituka na zulu ti awa na nsi-ntoto. Yandi gulusaka Daniele na maboko ya bantambu.”

29 Daniele vandaka muntu ya lukumu ntangu bantotila yai Dariusi ya Media ti Sirusi ya Persia vandaka kuyala na nsi ya Babilonia.

Kuyidika leso yai:

Tanga histoire ya mvimba mbote-mbote. Tala nde beto ta suka histoire ntangu Daniele basika na dibulu. Longuka kutuba ‘Verse ya Kulonguka’. Longuka bankunga ti sala pratika kuyimba yo. Tanga ‘Kusonga Inki Me Salama’ sambu na konso kitini ya leso, ti bakisa nki bana lenda sala. Tanga ‘Repetitio Ritimika’ na bitini ya nkaka ya leso. Tula ritima na bandinga ti sala pratike na yo.

Verse ya Kulonguka: *Bankunga 55:17-18*
Kansi mono, mono ke lomba Mfumu Nzambi
Yandi sadisa mono,
Yandi muntu ta gulusa mono.
Mpimpa ti mwini, suka ti nkokila mono ke
didilaka Yandi,
Yandi ta wa ndinga na mono.

Nkunga ya kwenda nzila mosi ti leso yai:
 (Yo kele na Mukanda ya MCE, Bankunga
 ya Ecodim):

Nzambi Kuwa na Suka

Kikuma ya Leso:

Na nsuka ya leso yai, bana ta bakisa nde bantu ya Nzambi lenda ve kuvanda na nsoni kusamba Yandi. Yo yina, bo ta vanda na kikesa kusamba bisika yonso bo kele, ata konso nani kele ti bo.

Kulanda devoir ya mposo me luta:

Na mposo me luta, beto lomba beno bakristo kutala mbote nde beno ke pesa luzolu na beno yonso ti bisambu na beno yonso kaka na Nzambi, nde beno ke meka ve kukabisa yo ti nzambi ya nkaka or mpeve ya nkaka. Nani ta songa beto nki me salama mposo yai ntangu nge me meka kusala mpidina?

Kuyantika leso:

Rolandi vandaka na kuvutula matondo na Nzambi konso ntangu, na ntwala ya kudia. Na yandi, yo monikaka yo mbote kutonda Nzambi sambu na madia ti sambu na bampila yonso Nzambi me sakumuna yandi. Ntangu yandi vandaka kudia sikamosi ti bampangi na yandi ya classe na nzo-nkanda, yandi sambaka Nzambi na ntwala ya kudia, bonso vandaka kifu na yandi.

Rolandi salaka mpidina konso lumbu, kansi lumbu mosi, ndambu ya bana yantikaka kuseka yandi.

“Tala yandi, mwana ya ecodim,” bo tubaka.
 “E Rolandi, kana nge kangula meso na nge ve, muntu ta yiba madia na nge!”

Rolandi zolaka ve mpila bo sekaka yandi, kansi yandi vutulaka kima ve. Kaka yandi landaka kusamba Nzambi. Kansi lumbu mosi, ntangu yandi vandaka kusamba, mwana mosi bakaka madia na yandi. Na sika na yo, yandi tulaka dikototo mosi ya nene. Yo pesaka Rolandi shok ya nene. Na nima na yo, Rolandi tondaka Nzambi diaka ve sambu na madia na yandi. Na nima ya ntangu fioti, yandi buyaka kusamba na sika ya muntu lenda kumona yandi.

Na ntangu fioti, yandi yantikaka na kuwa nsoni sambu na Yesu. Yandi solulaka diaka ve ti banduku na yandi sambu na Yesu. Bana vandaka kuseka yandi diaka ve, kansi na nsi ya ntima, Rolandi vandaka kiese ve. Yandi vandaka na mawa ti na nsoni.

Transitio na leso ya Bible:

Mambu bonso yai salamaka na nduku na beto ya Bible, Daniele. Na bahistoire ya beto me mona dezia, Daniele vandaka ya bamvula mingi ve. Yandi zingaka na mpila mosi ya kwikama na Nzambi luzingu na yandi yonso. Na histoire ya bubu, Daniele me kuma muntu ya bamvula mingi. Yandi me nuna. Keti yandi landaka kaka kuvanda na kikesa sambu na Nzambi? Bubuyai, beto me kuma na Daniele kapu 6.

Malongi ya Nene ya Leso Yai na Bandambu 9—

1. Ntotila ya mpa vandaka kuyala, ti Daniele vandaka na kusalu ya nene na kimfumu na yandi. Daniele 6:1-3

Kutuba na nkufi (sommariser):

Daniele 6:1-3

Ntotila Nebukadonozore vandaka kuyala diaka ve, mwana na yandi mpi

me bwa. Mfumu ya mpa zina ya Dariusi, ya dikanda ya Bamedi, yandi me nwana ti mfumu ya Babilonia. Yandi me nunga, ebuna yandi me baka kimfumu ya Babilonia. Mfumu yai Dariusi mpi pesaka Daniele kisalu ya nene. Yandi kabisaka nsi ya Babilonia na bandambu 6, ebuna yandi pesaka Daniele kisalu kuyala mosi ya bandambu yina.

Kuyula:

- Nki me soba (changer) na nima ya ntangu? (Daniele me nuna, ti nsi ya Babilonia me zwa ntotila ya mpa, muntu ya dikanda ti nsi ya mpa.)
- Bantu ikwa ya nkaka vandaka na kisalu bonso Daniele? (Tanu. Baguvernere bonso yandi vandaka 6 yonso.)

2. Baguvernere ya nkaka wilaka Daniele kimpala, yo yina bo sosaka mpila kufunda yandi, kansi kufunda yandi vandaka mpasi sambu yandi vandaka kwikama mingi. Daniele 6:4

Kutanga: *Daniele 6:4*
4 Ntama ve ntotila monaka nde Daniele me luta bantu yina ya nkaka zole ti baguvernere yonso na kusala kisalu mbote. Yo yina yandi yindulaka na kutula yandi na kutalaka bisalu yonso na kimfumu na yandi.

Kuyula:

- Sambu na nki baguvernere ya nkaka wilaka Daniele kimpala?" (Sambu ntotila monaka kisalu na yandi ya mbote, ebuna yandi yindulaka kutula yandi na zulu ya nsi ya mvimba. Yina zolaka kumanisa kisalu na bo.)

- Nki mutindu bo mekaka kufunda Daniele ntete? (Na mambu ya kisalu na yandi ya kimfumu.)
- Sambu na nki bo monaka mpila ve kufunda yandi na mambu yina? (Yandi vandaka kwikama kaka.)

3. Bo zengaka kufunda Daniele na mambu ya lukwikilu na yandi. Daniel 6:5-8

Kutanga: Daniele 6:5

5 Ntangu yai bantu yina ya nkaka zole ti baguvernere sosaka mpila ya kukanga Daniele na mambu ya mbi na kisalu na yandi, kansi bo kukaka ve sambu Daniele vandaka muntu ya mbote mpenza, yandi vandaka kusala ata mambu mosi ya mbi ve na kisalu na yandi.

Kutuba na nkufi (sommariser):

Daniel 6:6-8

Baguvernere ya nkaka ya bakaka Daniele kimbeni, bo yidikaka lukanu yai kukanga yandi: Kupesa ntotila kiese, bo songaka yandi nde mbote yandi kutula nsiku yai: Sambu na bilumbu 30, muntu lenda lomba muntu ya nkaka kima ve, bo lenda lomba banzambi mpi kima ve, kansi bo lenda lomba kaka ntotila. Kana muntu landa nsiku yina ve, bo losa yandi na dibulu sikamosi tii bantambu (bankosi). Bo zabaka nde na mpila ya dikanda na bo, kana ntotila sala nsiku, ata muntu mosi ve lenda balula yo, ata ntotila yandi mosi lenda balulua yo ve.

4. Bo kusaka ntotila; yandi tulaka nsiku yina. Daniel 6:9

Kutanga: Daniele 6:9

9 Ebuna mfumu, basisa nsiku yai, tula yo diboko na mpila nde muntu lenda katula yo ve, mutindu ke vandaka

bansiku na beto bantu ya Media ti ya Persia.”

Kuyula:

- Nki ta salama ntangu ntotila ta tula diboko na nsiku yina?
(Muntu lenda katula yo ve.)
- Sambu na nki nge banza ntotila yulaka kuluta bo ve sambu na ngindu ya nsiku yina?
(Yo pesaka yandi lukumu, yandi monikaka bonso muntu ya mfunu mingi na nsiku yina. Ebuna yandi zolaka yo. Yandi bakisaka ve nde bo zolaka kaka kukanga Daniele sambu na kufunda yandi.)

Kusonga nki me salama:

Ndambu mosi ya bana, bo sala geste bonso bo kele Ntotila Dariusi, bo ke tula diboko na nsiku yina. Ndambu ya zole ya bana, bo sala geste bonso bo kele baguvernere ya nkaka, ke na kiese mingi sambu bo banza nde ntangu yai, bo me kanga Daniele.

5. Daniele zabaka nde ntotila me tula diboko na nsiku yina, kansi yandi kaka landaka na kwikama yonso kusamba Nzambi. Yandi mpi bumbanaka ve na bisambu na yandi. Daniele 6:10-11

Kutanga: *Daniele 6:10-11*
10 Ntotila Dariusi salaka mutindu bo tubaka.

11 Ntangu Daniele waka nsiku yina, yandi kwendaka na nzo. Na shambre na yandi yina vandaka na etaze, kuvandaka na bafenetre ke tala na ndambu ya Yeruzalemi. Daniele vandaka na kifu ya kukangula bafenetre yina ti kufukama sambu na kusamba Nzambi mbala tatu konso

kilumbu. Na kilumbu yai mpi yandi salaka mutindu mosi.

Kuyula:

- Keti Daniele zabaka nde ntotila me tula diboko na nsiku kutuba nde, sambu na bilumbu 30, muntu lenda lomba kima ve na muntu to nzambi ya nkaka ve, kansi kaka na Ntotila Dariusi?
(Ee, yandi zabaka yo mbote.)
- Keti Daniele tulaka ntembe na ntotila sambu na nsiku yina?
(Ikele ve. Yandi solulaka yo ve na ntotila, to na muntu ya nkaka.)

Kusonga nki me salama:

Kabisa bana na bandambu tatu ya bisambu. Mosi kele ndambu ke samba na suka, mosi kele ndambu ke samba na midi, ti ndambu kele ndambu ke samba na nkokila. Ntangu nge songa diboko na ndambu mosi, bo yonso ta sala bonso bo ke kangula fenetre, bo ta fukamaka, ti bo ta samba Nzambi, bonso Daniele salaka nsuka, midi, ti mpimpa.

Kuyimba: Nkunga “Nzambi Kuwa na Suka”

6. Bambeni ya Daniele monaka yandi kusamba Nzambi, ebuna bo fundaka yandi na ntotila. Daniele 6:12-13

Kutuba na nkufi: *Daniele 6:12-13*
Bambeni ya Daniele ya wakaka yandi kimpala, bo kingaka na nganda ya nzo na yandi, bo monaka nde yandi vandaka kulanda kaka kusamba Nzambi, ebuna bo kwendaka nswalu kufunda yandi na ntotila. Ntangu yina, ntotila vandaka na makasi mingi, sambu yandi bakisaka nde bo zolaka yandi kutula nsiku yina kaka kukanga Daniele na makambo.

Kuyula:

- Bambeni ya Daniele, bo fundaka yandi na ntotila na nki mambu? (Na mambu ya kusamba Nzambi bonso yandi vandaka kusala konso ntangu.)
- Ntotila waka nki mutindu ntangu yina? (Yandi waka makasi mingi, sambu yandi bakisaka nde bo zolaka kaka kukanga Daniele.)

Repetitio ritimika:

Kabisa bana na bandambu tatu. Bo yonso tuba bonso bo kele bambeni ya zola kanga Daniele, ya ke funda yandi na ntotila.

Konso ndambu ya bana tuba na tour na bo:

Ndambu 1-- Mbote, ntotila!

Ndambu 2— Daniele kele muntu mosi ya mbi.

Ndambu 3— Yandi sambaka Nzambi.

(Tuba yonso na tour mbala tatu.)

7. Ntotila bakisaka nde bo me kanga Daniele, ti bo me kanga yandi mpi. Kansi bambeni ya Daniele bambukisaka ntotila nde nsiku ya dikanda na bo ya Bamede ti Baperse, muntu lenda balula yo ve. Ebuna ntotila monaka mpila ya nkaka ve kusala. Bo losaka Daniele na dibulu ya bantambu.

Kutuba na nkufi: Daniele 6:14-16a

Na kutuba ya bambeni ya Daniele, ntotila bakisaka nde bo me kanga yandi. Kansi Daniele me sadila kimfumu ya Babilone mbote, ti ntotila zolaka yandi. Yo yina ntotila vandaka na mawa. Lumbu ya mvimba, yandi sosaka mpila ya nkaka kusala. Kansi bansiku ya Bamede ti Baperse, yo lenda kubaluka

ve. Na nsuka, ntotila fweti kaka pesa Daniele ndola bonso nsiku tubaka. Na mawa yonso, yandi losaka Daniele na dibulu ya bantambu. Yandi tulaka ditadi ya zulu ya munoko ti tulaka yo kashe na yandi.

Kutanga: Daniele 6:16b

16 . . . “*Mfumu, nge zaba nde na nsiku ya bantu ya Media ti ya Persia, kana ntotila me tula nsiku bo lenda katula yo diaka ve.*”

Kutuba na nkufi: Daniele 6:17-18

Yo yina ntotila tulaka ditadi ya nene kufika munoko ya dibulu ya bantambu, ti yandi tulaka yo kashe ya yandi ntotila. Daniele me bikala mpimpa ya mvimba na kati ya dibulu sikamosi to bantambu ya makasi. Ntotila monaka ve mpila ya kulala mpimpa ya mvimba. Na nsuka yandi monaka mpila ya nkaka ve, ebuna yandi losaka Daniele na dibulu ya bantambu yina. Yandi tubaka nde, “Nzambi na nge, ya nge ke sadila konso ntangu, Yandi kugulusa nge.”

Kuyula:

- Ata na luyantiku ntotila vandaka na makasi na Daniele, nki mutindu ntima na yandi balulaka? Sambu na nki bo balulaka? (Yandi bakisaka nde bambeni ya Daniele me benda yandi kukanga Daniele mpi kukanga ntotila mpi, ebuna ntotila waka mawa sambu bo me benda yandi kutula diboko na nsiku yina, ti yandi me sala yo.)
- Ntangu ikwa ntotila sosaka mpila kubasika na ntambu na bantu yai me kanga kanga? (Lumbu ya mvimba)
- Na nsuka, sambu na nki ntotila fweti kaka losa Daniele na

dibulu ya bantambu?
(Sambu yandi me tula diboko na nsiku, ti nsiku ya dikanda na yandi ya Bamede ti Baperse, muntu lenda balula yo ve, ata ntotila.)

- Ntotila zolaka nde nani kugulusa Daniele?
(Nzambi ya yandi sadilaka konso ntangu.)
- Ntotila salaka nki sambu muntu kubasika ve na dibulu yina?
(Yandi tulaka ditadi na zulu ya munoko na dibulu, ti yandi tulaka kashe na yandi mfumu na zulu na yo.)
- Sambu na nki nge banza ntotila lalaka ve mpongi mpimpa yina?
(Yandi vandaka na boma sambu na Daniele.)

Kusonga nki me salama:

Bana yonso sala bageste bonso bo kele ntotila. Bo tambula-tambula, na mawa bo yindula nki mutindu gulusa Daniele.

Kuyimba ti kukina:

(Yai kitini ya ntete ya nkunga. Beto ta yika na nkunga yai na nima.)

Daniele sambaka mingi
Suka, midi, mpimpa
Bambeni kangaka yandi
Losaka yandi na bankosi.

8. Na suka yonso, ntotila kwendaka nswalu kumona nki mutindu Daniele. Daniele 6:19-20

Kutanga: *Daniele 6:19-20*

19 Ntotila vutukaka na nzo na yandi; mpimpa yina ya mvimba yandi diaka ve, yandi lalaka ve, yandi sakanaka mpi ve.

20 Na suka-suka ntotila telamaka, yandi kwendaka ntinu na dibulu ya bantambu.

Kuyula:

- Sambu na nki ntotila kwendaka nswalu kumona nki mutindu Daniele?
(Yandi vandaka na boma, ti yandi zolaka kumona kana Nzambi me gulusa yandi na bankosi.)
- Na munoko ya dibulu ya bankosi, ntotila yulaka nki?
(“Keti Nzambi, ya nge ke sadila konso ntangu, lunga kugulusa nge na bankosi?”)

Kusonga nki me salama:

Bana yonso baka ntinu bonso bo ke kwenda na dibulu ya bankosi kumona kana Nzambi me gulusa Daniele. Bo boka, “O Daniele/ keti Nzambi/ ya nge ke sadila konso ntangu/ me lunga/ kugulusa nge?”

9. Daniele vutulaka nde Nzambi me tinda wanzio na Yandi kugulusa yandi. Daniele 6:21-24.

Kutanga: *Daniele 6:21-23*

21 Ntangu yandi kumaka penepene na dibulu yango, yandi bingaka Daniele na mawa yonso nde: “Daniele, muntu ya Nzambi ya moyo! Keti Nzambi yina ya nge ke sadilaka ntangu yonso kukaka kugulusa nge na bantambu?”

22 Daniele vutulaka nde: “Mfumu, kimfumu na nge kuzinga tii kuna!”

23 Nzambi tindaka wanzio na yandi, yandi kangaka minoko ya bantambu sambu bo sala mono kima ve, Yandi salaka mpidina sambu yandi zabaka nde mono ke na mambu ve, mono salaka nge mfumu mbi ve.”

Kuyula:

- Nki mutindu Daniele vutulaka na ntotila?
("Mfumu, kimfumu na nge kuzinga tii kuna! Nzambi tindaka wanzio na yandi, yandi kangaka minoko ya bantambu sambu bo sala mono mambu ve.")
- Nani kangaka minoko ya bankosi? (Wanzio ya Nzambi.)
- Sambu na nki Nzambi sadisaka Daniele?
(Sambu yandi me sala mbi ve. Kaka yandi me samba Nzambi na mpila mosi ya kwikama.)

Kusonga nki me salama:

Kabisa bana na bandambu zole.
Ndambu mosi boka na ngolo bonso nkosi. Ndambu mosi sala bonso wanzio ke kanga munoko ya nkosi.)

Kuyimba ti kukina:

Daniele sambaka mingi
Suka, midi, mpimpa
Bambeni kangaka yandi
Losaka yandi na bankosi.

Ata kuna, na bankosi
Boma vandaka ve
Wanzio kangaka minoko
Ya bankosi yonso.

Kutanga: *Daniel 6:23-24*

24 Ntotila Dariusi vandaka kiese mingi, ebuna yandi songaka bantu na kubasisa Daniele na dibulu. Bo basisaka yandi, bo monaka ata mputa mosi ve na nitu na yandi sambu yandi tulaka ntima na Nzambi.

Kuyula:

- Keti bankosi pesaka Daniele mpasi?

(Ata fioti ve.)

- Nzambi tindaka nani kugulusa Daniele?
(Wanzio na yandi)

Nkunga kuyimba ya ke tula leso yai ya mvimba na nkufi:

(Longi, bana yimba nkunga yai mbala mingi, tii ntangu bo zaba yo mbote. Na nima, bo yimba yo diaka, kansi konso ntangu kidimbu * ke monika, bo yimba ndinga yina ve, kansi bo sala geste ya ke songa ndinga yina.)

Daniele * mingi
Suka, midi, *
Bambeni kangaka yandi
* yandi na bankosi.

Ata kuna, na bankosi
* vandaka ve
Wanzio * minoko
Ya bankosi yonso.

Kumanisa leso ya Bible:

Daniele zolaka Mfumu Nzambi, yo yina yandi vandaka kwikama kusamba. Konso lumbu, yandi sambaka Nzambi mbala tatu. Yandi waka nsoni ve kusamba, ebuna yandi kangulaka fenetre na yandi, ti yandi sambaka luse na Yeruselemi, bwala ya yandi zolaka mingi, bwala sika ya Tempelo ya Nzambi vandaka, na ntwala Ntotila Nabukodonozore fwaka yo.)

Daniele zabaka nde ntotila me tula diboko na nsiku nde sambu na bilumbu 30, muntu lenda ve lomba kima na muntu to nzambi ya nkaka, kansi kaka na ntotila. Yandi zabaka ndola ya lufwa na dibulu ya bankosi. Kansi, yandi me zenga kaka kusamba Nzambi. Yandi me zenga kuvanda kwikama na

bisambu.

Kana Daniele zolaka kubika fenetre na yandi ya kukanga, muntu zolaka kumona ve nde yandi vandaka kusamba. Kansi yina ta vanda bonso yandi vandaka na nsoni nde muntu kumona yandi kusamba. Yandi zabaka nde Nzambi lenda kulunda yandi. Yandi zabaka mpi nde yandi zolaka kuvanda kwikama na bisambu, ata yo natila yandi ndola ya lufwa.

Yo yina Nzambi pesaka Daniele kikesa kulanda kusala kaka bonso yandi me yikama kusala. Ata ntangu bo losaka yandi na dibulu ya bankosi, Nzambi pesaka yandi kikesa. Na nsuka Nzambi tindaka wanzio kukanga minoko ya bankosi.

Na nsuka ya mambu yina yonso, ntotila pesaka ndola na bambeni ya Daniele ya mekaka kukanga yandi, ti ntotila pesaka lukumu na Nzambi.

Devoir sambu na bakristo:

Keti nge ta vanda kwikama na bisambu bonso Daniele? Ketu nge ta vanda na kikesa kusamba Nzambi na ntangu ya bantu ya nkaka lenda mona nge? Ketu nge ta vanda na kikesa kusamba ata muntu ya nkaka kuseka nge? Nge lenda lomba nde Nzambi kupesa nge kikesa bonso Daniele. Ketu nge ta yantika kuvanda kwikama na bisambu kaka na mposo yai ke kwisa?

Kubinga bana na Yesu:

Kusamba kele mbote mingi sambu na bakristo, kansi ata nge samba konso lumbu, yina ta gulusa nge na masumu kaka kana nge yamba Yesu bonso Mvulusi na nge. Kana nge me tula ntima na Yesu ntete ve, kisambu ya ntete ya Nzambi zola kuwa na nge kele kisambu bonso yai, na ntima na nge yonso:

“Tata Nzambi, mono kele nkwa-masumu, kansi mono kwikila na Yesu, ti mono ndima Yandi bonso Mvulusi na mono. Lolula mono, kota ntima na mono, ti kitula mono mukristo sesepiyai, na zina ya Yesu. Amen!”

Kana nge zola mono kusamba ti nge to kusadisa nge na mambu yai, kaka songa mono na nima ya classe. Mono ta vanda na kiese mingi kusadisa nge.

===

NSUKA YA LESO 6, TI NSUKA YA
BALESO NA KIKESA

===

Longi, Atasio! SVP, Kana nge me manisa kulonga baleso yai, bika mukanda to colis ya baleso yai kulala na nzo na nge ve. Bantu ya nkaka kele na mfunu mpi kusadila yo. Kana nge lenda vutula yo na Centre des Materiels ya MCE, nge ta sadisa bantu ya nkaka ya zola mpi kulonga ndinga ya Nzambi. Ti kaka na ntangu yina, nge lenda kuzwa materiels ya mpa kulonga na classe na nge. Bonne collaboration, SVP! Merci mingi. Mono Mama Lorella